

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

IZVJEŠĆE O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA

HRVATSKA POŠTA D.O.O MOSTAR ZA 2010.GODINU

Broj: 06-10/11

Sarajevo, ožujak 2011. godine

UPRAVI „HRVATSKA POŠTA“ D.O.O. MOSTAR**NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE*****Predmet revizije***

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća „Hrvatska pošta“ d.o.o. Mostar (u daljem tekstu–Društvo), bilance stanja sa stanjem na dan 31.12.2010. godine i pripadajućih bilance uspjeha, izvješća o promjenama na kapitalu i izvješća o novčanim tijekovima za godinu koja je završila na taj dan, te reviziju usklađenosti poslovanja sa propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijska izvješća.

Odgovornost rukovodstva za finansijska izvješća

Rukovodstvo je odgovorno za izradu i objektivnu prezentaciju ovih finansijskih izvješća sukladno Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja. Ova odgovornost obuhvata: uvođenje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su važne za pripremu i objektivnu prezentaciju finansijskih izvješća koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed korupcije, prevare ili greške, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja poduzeća sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvješćima na temelju obavljene revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija u Federaciji BiH („Sl.novine Federacije BiH“ br: 22/06), INTOSAI revizijskim standardima i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da postupamo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o usklađenosti poslovanja i iznosima koji su objavljeni u finansijskim izvješćima. Izbor postupaka zasnovan je na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvješćima, nastalim usljed korupcije, prevare ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su važne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, u cilju osmišljavanja revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšće prezentacije finansijskih izvješća. Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju temelj za naše revizorsko mišljenje.

Kvalifikacija:

- 1. Na datum bilance stanja nije izvršena provjera ostatka vrijednosti i vijeka uporabe sredstava, što je predviđeno paragrafom 51. Međunarodnog računovodstvenog standarda 16-Nekretnine, postrojenja i oprema i Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama. Također, Uprava Društva nije izvršila procjenu da li postoje bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena kao i procjenu nadoknadive vrijednosti stalnih sredstava, kako se zahtijeva paragrafom 9. MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava (što je pojašnjeno u točki 4.5 Izvješća);**
- 2. Na poziciji nekretnina, postrojenja i opreme u tijeku iskazana su ulaganja u iznosu od 243.444 KM, za koje nije izvršena procjena vjerovatnoće budućih ekonomskih koristi od iskazane imovine, a na pozicijama imovine u tijeku se iskazuju već duži period (što je pojašnjeno u točki 4.5. Izvješća);**
- 3. Iskazani prihodi su precijenjeni za iznos od 615.494 KM, od čega se na prihode po osnovu usklađivanja po MRS 19-Primanja zaposlenih (aktuarska procjena) odnosi**

375.715 KM, koji su priznati u financijskim izvješćima po osnovu promijenjene dotadašnje računovodstvene prakse bez adekvatne Odluke i obrazloženja Uprave Društva. Preostali iznos od 239.779 KM se odnosi na prihode po osnovu ukidanja rezerviranja za koje je utvrđeno da nisu ispunjeni uvjeti za priznavanje prihoda sukladno MRS i MSFI. Istovremeno su tekući troškovi poslovanja precijenjeni za iznos od 239.779 KM (što je pojašnjeno u točki 4.8. i 4.10 Izvješća).

Mišljenje

Po našem mišljenju, osim za efekte koje na izvješća mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, financijska izvješća po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno financijski položaj „Hrvatska pošta“ d.o.o. Mostar na dan 31.12.2010. godine, rezultate poslovanja i novčani tijek za godinu koja je završila na taj dan, sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja.

Financijsko poslovanje Hrvatska pošta“ d.o.o. Mostar tijekom 2010. godine, osim za napomene navedene u točkama prethodnog pasusa, bilo je u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom.

Bez daljnje kvalifikacije na naše Mišljenje, skrećemo pažnju na sljedeće:

- Društvo ne raspolaže dokumentacijom za dokazivanje prava vlasništva nad nekretninama prenesenim prilikom razdvajanja HPT d.o.o. Mostar na poštansku i telekomunikacijsku djelatnost. Određene nekretnine se vode u poslovnim knjigama Društva, a za iste Društvo ne posjeduje dokaz o vlasništvu ili pravo raspolaganja (što je pojašnjeno u točki 4.5. Izvješća);
- Za značajan dio nekretnina koje su evidentirane u poslovnim knjigama Društva upisano je založno pravo radi osiguranja potraživanja za kredite koje koriste Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar (što je pojašnjeno u točki 4.5. Izvješća);
- Društvo nije uspostavilo adekvatne kontrolne postupke kod postupanja nakon utvrđenih težih povreda radnih obveza, obzirom da su djelatnici i dalje ostali u radnom odnosu bez ikakvih sankcija nakon počinjenih krivičnih djela (krivotvorenje diploma o završenoj stručnoj spremi). Interne kontrole nisu funkcionirale u dijelu kontrole korištenja službenih vozila i utroška goriva, te obračuna koristi za korištenje službenih vozila u privatne svrhe (što je pojašnjeno u točki 4.3. Izvješća).

Sarajevo, 11.03.2011. godine

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

BILANCA STANJA	1
NA DAN 31.12.2010. GODINE	1
BILANCA USPJEHA.....	2
ZA PERIOD 01.01.–31.12.2010. GODINE.....	2
IZVJEŠĆE O NOVČANIM TIJEKOVIMA.....	3
ZA 2010. GODINU, ZAKLJUČNO SA 31.12.2010. GODINE	3
IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU.....	4
ZA PERIOD KOJI ZAVRŠAVA NA DAN 31.12.2010. GODINE	4
1. UVOD.....	5
2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	5
3. REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
4. NALAZI I PREPORUKE	7
4.1 Prethodno iskustvo sa klijentom i ostale kontrole nadležnih organa	7
4.2 Obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti i financiranje	8
4.3 Sustav internih kontrola	9
4.4 Planiranje i izvješćivanje.....	11
4.5 Stalna sredstva	12
4.6 Potraživanja	16
4.7 Novac i novčani ekvivalenti	18
4.8 Obveze	18
4.9 Kapital.....	21
4.10 Prihodi.....	22
4.11 Rashodi	23
4.12 Sudski sporovi	25
4.13. Nabave	26
4.14. Ocjena IT sustava	28
5. KOMENTAR.....	29

BILANCA STANJA
na dan 31.12.2010. godine

Pozicija	Neto iznos	
	Tekuće godine	Prethodne godine
STALNA SREDSTVA	16.569.231	17.021.971
Stalna nematerijalna sredstva	118.015	95.209
Nekretnine, postrojenja i oprema	15.643.877	16.003.264
Zemljišta	598.646	598.646
Građevinski objekti	12.371.172	12.425.137
Postrojenja, oprema i transportna sredstva	2.401.194	2.510.360
Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi	243.444	439.700
Predujmovi za nekretnine, postrojenja i opremu	29.421	29.421
Ostala stalna materijalna sredstva	11.049	11.049
Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi	744.007	773.602
Dugoročna razgraničenja	52.283	138.847
TEKUĆA SREDSTVA	15.052.993	23.061.232
Zalihe	506.393	534.522
Potraživanje od prodaje	2.465.828	2.074.992
Druga kratkoročna potraživanja	3.811.159	11.363.253
Novac i novčani ekvivalenti	7.970.595	8.766.653
Kratkoročni finansijski plasmani	16.729	18.354
Aktivna vremenska razgraničenja	282.289	303.459
UKUPNA AKTIVA	31.622.224	40.083.203
Izvanbilančna evidencija	11.995.373	2.037.101
KAPITAL	25.401.331	25.079.709
Upisani temeljni kapital	26.335.069	26.335.069
Ostale rezerve	822.676	822.676
Akumulirana (zadržana) dobit	321.622	69.625
Akumulirani (preneseni) gubitak	(2.078.036)	(2.147.661)
OBVEZE	6.220.893	15.003.494
Dugoročne obveze	819.518	1.550.161
Kratkoročne obveze	5.401.375	13.453.333
UKUPNA PASIVA	31.622.224	40.083.203
Izvanbilančna evidencija	11.995.373	2.037.101

Uprava je pripremila finansijska izvješća i na sjednici održanoj 07.03.2010. godine donijela Odluku o usvajanju Izvješća o godišnjem poslovanju za 2010. godinu.

BILANCA USPJEHA
za period 01.01.–31.12.2010. godine

Pozicija	Tekuća godina	Prethodna godina
Prihod od prodaje	19.943.741	19.532.774
Troškovi za prodano	346.417	395.435
Bruto dobit	19.597.324	19.137.339
Bruto gubitak	-	-
Troškovi distribucije		
Troškovi uprave i administracije	25.213.626	26.637.594
Drugi operativni rashodi	30.809	24.011
Dobit od operativnih aktivnosti	-	-
Gubitak od operativnih aktivnosti	5.647.111	7.524.266
Drugi finansijski prihodi	160.357	245.779
Rashodi po osnovu kamata	23.219	31.814
Drugi finansijski rashodi	14.539	34.799
Dobit od finansijske aktivnosti	122.599	179.166
Gubitak od finansijske aktivnosti		
Dobici od prodaje imovine	19.214	3.630
Ostali prihodi	7.907.157	8.346.185
Gubici od prodaje stalne imovine	7.142	229.971
Ostali rashodi	1.988.872	705.119
Dobit od ostalih aktivnosti	5.930.357	7.414.725
Dobit prije poreza	405.845	69.625
Gubitak prije poreza		
Porez na dobit	84.223	-
Neto dobit perioda	321.622	69.625
Gubitak perioda		

Uprava je pripremila finansijska izvješća i na sjednici održanoj 07.03.2010. godine donijela Odluku o usvajanju Izvješća o godišnjem poslovanju za 2010. godinu.

**IZVJEŠĆE O NOVČANIM TIJEKOVIMA
za 2010. godinu, zaključno sa 31.12.2010. godine**

(NEIZRAVNA METODA)

O p i s	Oznaka	IZNOS Tekuća godina	IZNOS Prethodna godina
Gotovinski tok iz poslovnih aktivnosti			
1 Neto dobit (gubitak)		321.622	69.625
Usklađivanje za:			
2 Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	+	41.068	308.586
3 Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)	-	-
4 Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	+	1.158.524	1.315.726
5 Rashodi (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)	(12.071)	229.971
6 Usklađivanje po osnovu finansijskih stalnih sredstava	+(-)	-	-
7 Nerealiz.rash.(prihodi) kod razm.valuta na trž. (kursne razlike)	+(-)	-	(2.885)
8 Ostala uskl. za neg.stavke i tok.koji se odnose na ulag.i fin.akt.	+(-)		
9 Svega 2 do 8		1.187.521	1.851.398
10 Smanjenje (povećanje) zaliha	+(-)	28.129	65.783
11 Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+(-)	(390.836)	(209.656)
12 Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+(-)	7.553.719	(681.268)
13 Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	21.170	(2.891)
14 Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+(-)	14.996	158.913
15 Povećanje (smanjenje) ostalih obaveza	+(-)	(1.231.498)	2.537.850
16 Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	(7.566.099)	(7.718.709)
17 Svega 10 do 16		(1.570.419)	(5.849.978)
18 A. Neto gotovinski tok od poslovnih aktivnosti (1+9+17)		(61.276)	(3.928.955)
Novčani tok od ulagačkih aktivnosti			
19 Nabavka (prodaja) stalnih nematerijalnih sredstava	- (+)	(63.873)	(33.234)
20 Nabavka (prodaja) stalnih materijalnih sredstava	- (+)	(787.068)	(788.774)
21 Sticanje (otuđenje) udjela u zavisnim društvima	- (+)		
22 Sticanje (otuđenje) udjela u pridruženim pravnim licima	- (+)		-
23 Dati zajmovi (povrat zajmova) pravnim licima u grupi	- (+)	-	-
24 Dati zajmovi (povrat zajmova) dr. povezanim pravnim licima	- (+)	-	-
25 Sticanje (otuđenje) drugih ulaganja	- (+)	-	-
26 Dati zajmovi (povrat zajmova) drugim pravnim licima	- (+)	29.595	16.596
27 Ostali tokovi od ulagateljskih aktivnosti	- (+)	86.564	7.996.882
28 B. Neto gotovinski tok od ulagačkih aktivnosti (19 do 27)		(734.782)	7.191.470
Novčani tok od finansijskih aktivnosti			
29 Primici od izdavanja dionica i ost.oblika form.i poveć kapitala	+	-	-
30 Otkup (iskup) dionica i ostalih oblika kapitala	-		
31 Nabavka (prodaja) vlastitih dionica	- (+)	-	-
32 Primljena pozajmljena sredstva	+		
33 Povrat pozajmljenih sredstava	-		
34 Isplate dividendi	-	-	-
35 Ostali troškovi od finansijskih aktivnosti	- (+)		(2.147.661)
36 C. Neto gotovinski tok od finansijskih aktivn. (29 do 35)			(2.147.661)
37 Neto povećanje (smanjenje) gotov. na rač.i blagajni (A+B+C)		(796.058)	1.114.854
38 Početno stanje gotovine na računu i blagajni		8.766.653	7.651.799
39 Konačno stanje gotovine na računu i u blagajni		7.970.595	8.766.653
40 Neto povećanje (smanjenje) gotov. na rač.i blagajni (39-38)		(796.058)	1.114.854

Uprava je pripremila finansijska izvješća i na sjednici održanoj 07.03.2010. godine donijela Odluku o usvajanju Izvješća o godišnjem poslovanju za 2010. godinu.

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU
za period koji završava na dan 31.12.2010. godine

Vrsta promjene u kapitalu	Upisani vlasnički kapital	Ostale rezerve	Akumulir. neras.dobit/ nepok.gub..	UKUPNO
Stanje na dan 31.12.2008. godine	25.953.720	441.327	762.698	27.157.745
Učinci promj. u račun. politikama	-	-	-	-
Učinci ispravke grešaka	-	-	(2.279.681)	(2.279.681)
Ponovno iskazano stanje na dan 31.12.2008. godine, odnosno, 01.01.2009. godine	25.953.720	441.327	(1.516.983)	24.878.064
Učinci reval.materij.i nem.sreds.	-	-	-	-
Učinci revalor.dugor.finans.plas.	-	-	-	-
Kursne razlike nastale tr.u str.v.	-	-	-	-
Ostali dobiti (gubici) perioda	-	-	132.020	132.020
Neto dobit (gubitak) perioda	-	-	69.625	69.625
Objavljene divid.i drugi oblici raspodjele dobiti i pokr.gubitka	-	-	-	-
Emisija dion.kapit.i dr.oblici pov.i sm.k.	381.349	381.349	(762.698)	-
Stanje na dan 31.12.2009. godine	26.335.069	822.676	(2.078.036)	25.079.709
Učinci promj. u račun. politikama	-	-	-	-
Učinci ispravke grešaka	-	-	-	-
Ponovno iskazano stanje na dan 31.12.2009. godine, odnosno, 01.01.2010. godine	26.335.069	822.676	(2.078.036)	25.079.709
Učinci reval.materij.i nem.sreds.	-	-	-	-
Učinci revalor.dugor.finan.plasm.	-	-	-	-
Kursne razlike nastale tr.u str.v.	-	-	-	-
Ostali dobiti (gubici) perioda koji nisu iskazani u bilansu uspjeha	-	-	-	-
Neto dobit (gubitak) perioda	-	-	321.622	321.622
Objavljene divid.i drugi oblici raspodjele dobiti i pokr.gubitka	-	-	-	-
Emisija dionič.kapitala i dr.oblici	-	-	-	-
Stanje na dan 31.12.2010. godine	26.335.069	822.676	(1.756.414)	25.401.331

Uprava je pripremila financijska izvješća i na sjednici održanoj 07.03.2010. godine donijela Odluku o usvajanju Izvješća o godišnjem poslovanju za 2010. godinu.

IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINACIJSKIH IZVJEŠĆA HRVATSKA POŠTA d.o.o. MOSTAR ZA 2010. GODINU

1. UVOD

Hrvatska pošta d.o.o. Mostar (u daljem tekstu Društvo), čiji je osnivač Vlada FBiH, nastala je podjelom djelatnosti ranijeg jedinstvenog poduzeća (HPT d.o.o. Mostar), na poštansku i telekomunikacijsku djelatnost uz saglasnost Vlade FBiH (Odluka broj V-121/2000, od 25.05.2000. godine „Službene novine FBiH“ broj 25/00). Vlada Federacije BiH je Odlukom broj V-21/2002 i Odlukom V-571/2002 dala suglasnost na Plan reorganizacije HPT d.o.o. Mostar. Društvo je upisano u registar društva Općinskog suda u Mostaru, Rješenjem Tt-O-562/09 od 28.12.2009. godine.

Temeljna djelatnost Društva je pružanje usluga iz poštanske djelatnosti u unutarnjem i međunarodnom prometu, koje se odnose se na usluge javnih (državnih) pošta.

Temeljna pitanja organizacije, uvjeti i način pružanja poštanskih usluga u unutarnjem i međunarodnom poštanskom prometu, sukladno potvrđenim međunarodnim konvencijama i drugim međunarodnim aktima, a naročito opći interesi poštanskog prometa, principi i pravila poštanske politike, poštanske usluge, organizacija i upravljanje poštanskim prometom, nadzor i kaznene odredbe utvrđene su Zakonom o poštanskom prometu FBiH. Upravni nadzor nad provedbom Zakona o poštanskom prometu FBiH, koji se odnosi na nadzor nad zakonitošću rada i donošenju akata obavlja resorno ministarstvo (Federalno ministarstvo prometa i komunikacija), a inspeksijski nadzor obavlja federalni inspektor za poštanski promet.

Na pravni položaj, upravljanje i poslovanje Društva primjenjuju se Zakon o javnim poduzećima u FBiH i Zakon o gospodarskim društvima.

Poslove poštanskog prometa u Federaciji vrše dva poštanska operatera i davaoci poštanskih usluga. Odvijanje poštanskog prometa i pružanje poštanskih usluga od općeg je interesa za Federaciju BiH. Poštanske usluge mogu biti: univerzalne, rezervirane, komercijalne, financijske i ostale poštanske usluge.

Skraćeni naziv pravnog subjekta je: HP d.o.o. Mostar.

Pravilnikom o unutarnjem ustroju i sistematizaciji radnih mjesta utvrđeni su: organizacijski dijelovi, unutarnje ustrojstvo organizacijskih dijelova, djelokrug organizacijskih dijelova, ovlaštenja članova Uprave Društva, vođenje poslova, zastupanje i radna mjesta.

Društvo ima složenu organizaciju rada i sastoji se od više organizacijskih dijelova (Uprava Društva; Direkcije, Središta pošta). Direkcije obavljaju zajedničke poslove za djelatnost Društva u cjelini i unutar njih je organizirano sedam sektora (Sektor poštanskih usluga, Sektor financijskih usluga, Sektor marketinga, prodaje i odnosa sa korisnicima, Sektor informatike, Sektor financija, Sektor plana, analize i knjigovodstva, Sektor pravnih i općih poslova) i četiri službe (Služba za korisnike i prodaju, Služba auto prometa, Služba za printing mailing i Služba poštanskih ureda i dostave poštanskih pošiljaka).

Za pružanje poštanskih i drugih usluga u ime i za račun Društva, utemeljeni su posebni organizacijski dijelovi-Glavno Središte pošta Mostar, Središte pošta Vitez, Središte pošta Livno i Središte pošta Odžak.

Na dan 31.12.2010. godine u Društvu je bilo uposleno 689 djelatnika.

Sjedište Društva je u Mostaru, ulica Tvrtka Miloša b.b.

Na datum bilance Društvo je dalo izjavu da su financijska izvješća sačinjena sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS).

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su financijska izvješća Društva i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su finansijska izvješća pripremljena u svakom značajnom pogledu sukladno važećoj zakonskoj regulativi i primjenjivom okviru finansijskog izvješćivanja. Revizija uključuje i procjenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sustav internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i spriječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvješćima.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitali smo procese koji se odnose na obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti, zakonsku i usklađenost sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, planiranje poslovnih aktivnosti i sa njima povezane račune vezane za sredstva, obveze i kapital, prihode i rashode, uključujući značajnije troškove poslovanja.

Obzirom da je revizija obavljena na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sustavu i sustavu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške nisu otkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvješćivanje.

3. REZIME DATIH PREPORUKA

Izvršenom revizijom finansijskih izvješća za 2010. godinu, konstatirali smo određene propuste i nepravilnosti. U cilju otklanjanja istih, dali smo slijedeće preporuke:

- *Potrebno je osigurati dosljednu primjenu svih pisanih procedura i pravila u cilju poboljšanja uspostavljenog sustava internih kontrola, s kontinuiranim praćenjem i nadgledanjem odgovarajućih kontrolnih aktivnosti.*
- *Prioritetno utvrditi rizična područja u poslovanju Društva, utvrditi obveze i odgovornosti učesnika u tim procesima i uspostaviti permanentan mehanizam kontrole.*
- *Potrebno je dosljedno i u potpunosti postupati sukladno preporukama Odjela za internu reviziju.*
- *Prilikom izrade i donošenja Plana poslovanja dosljedno i u potpunosti poštivati Zakon o javnim poduzećima u FBiH i Pravilnik o planiranju.*
- *Potrebno je da Uprava značajno ojača kontrole nad imovinom kojom raspolaže i koju iskazuje u finansijskim izvješćima sa ciljem zaštite od mogućih gubitaka, da godišnji popis provodi kvalitetno i vrši usuglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim, uz poštivanje usvojenih pravila i procedura.*
- *Potrebno je za iskazanu vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme preispitati ostatak vrijednosti i vijek uporabe sredstava, sukladno paragrafu 51. MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema. Izvršiti procjenu eventualnog umanjenja i procjenu nadoknadiive vrijednosti stalnih sredstava sukladno paragrafu 9. MRS 36-Umanjenje vrijednosti sredstava. Prema načelu opreznosti i realnosti iskazivanja imovine procjenjivati iskazane bilančne pozicije i očekivane buduće koristi.*
- *U cilju zaštite naplate i realnog iskazivanja potraživanja potrebno je dosljedno i u potpunosti poštivati usvojene politike potraživanja i ojačati nadzor nad primjenom usvojenih procedura, kako bi se osigurala razumna sigurnost da se poslovi i zadaci odvijaju sukladno postavljenim ciljem i uz najbolju korist za Društvo.*
- *Potrebno je odabir banke za oročenje sredstava vršiti transparentno temeljem kvalifikacijskih kriterija (visina kapitala banke, struktura aktive, odobrenje Agencije za bankarstvo, certifikat o osiguranju depozita, odgovarajuća finansijska izvješća) u cilju postizanja što veće kamatne stope.*
- *Potrebno je usvojiti procedure investiranja slobodnih novčanih sredstava.*
- *Priznavanje rezerviranja vršiti sukladno ispunjenju uvjeta iz točke 14. MRS 37-Rezerviranje, potencijalne obveze i potencijalna sredstva, dok prilikom ukidanja rezerviranja za otpremnine i jubilarne nagrade, stvarne izdatke evidentirati na teret obračunatih rezerviranja, a razliku manje rezerviranih sredstava evidentirati na troškove tekućeg perioda.*

- *Potrebno je vlastitim računovodstvenim politikama definirati period za koji se vrše rezerviranja po osnovu primjene MRS 19-Primanja zaposlenih i dosljedno poštivati usvojene politike.*
- *Obračun koristi za korištenje službenih vozila u privatne svrhe vršiti sukladno Zakonu o porezu na dohodak i Pravilniku o primjeni Zakona o porezu na dohodak.*
- *Menadžerske ugovore u dijelu visine naknade za regres uskladiti, obračun i isplatu vršiti sukladno Zakonu o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija Federacije BiH i javnih poduzeća u većinskom vlasništvu FBiH.*
- *Za predstavnike kapitala državljane Republike Hrvatske podnijeti zahtjeve nadležnoj Službi za upošljavanje radi dobivanja dozvole za rad i zaključivanja ugovora o angažmanu.*
- *Dopuniti i uskladiti Pravilnik o radu u dijelu naknada troškova za službena putovanja koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inostranstvo sa Uredbom o naknadama troškova za službena putovanja.*
- *Postupke nabava provoditi sukladno propisanim procedurama Zakona o javnim nabavama BiH, podzakonskim i vlastitim aktima.*
- *Preporučujemo izradu strateškog plana razvoja IT sukladno poslovnoj strategiji Društva u svrhu racionalnog trošenja sredstava. U svrhu bolje kontrole razmotriti mogućnost informatiziranja neinformatiziranih poštanskih ureda. Preporučujemo aktivnosti na ostvarenju planiranih implementacija aplikacije elektronskog platnog prometa.*
- *Uspostaviti proces godišnjeg planiranja i periodičnog izvještavanja o IT funkcijama u svrhu osiguranja blagovremenih korektivnih akcija Upravi Društva.*
- *Preporučujemo poduzimanje aktivnosti na postavljanju zahtjeva korisnicima za implementaciju barkodiranja svih bitnih elemenata računa u svrhu eliminacije ljudske greške na unosu podataka na šalterima i automatizirati proces razmjene podataka sa sistemima korisnika u cilju eliminacije učešća ljudskog faktora i zaštite podatke od moguće neovlaštene izmjene.*
- *Odgovornost za sigurnost informacija i interne kontrole je na Upravi Društva i predlažemo uvođenje funkcije upravljanja sigurnošću informacija, izradu planova za kontinuitet posla (business continuity) i plana za oporavak od katastrofe (disaster recovery plan), izradu adekvatne backup strategije za ključne aplikacije u Društvu.*

4. NALAZI I PREPORUKE

4.1 Prethodno iskustvo sa klijentom i ostale kontrole nadležnih organa

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH po peti put obavlja reviziju finansijskih izvješća predmetnog klijenta. Zbog ograničenja vremena i resursa, revizije nisu vršene u kontinuitetu. Revizija finansijskih izvješća nije vršena za 2006., 2008. i 2009. godinu. U 2007. godini dato je uvjetno mišljenje.

Revizijom finansijskih izvješća za 2010. godinu utvrđeno je da su preporuke date u prethodnoj reviziji djelimično implementirane. Tijekom revidirane godine donesen je Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama kojim su računovodstvene politike Društva usklađene sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja, usvojena je metoda mjerenja nakon početnog priznavanja sukladno MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema. Donesene su vlastite procedure za zaštitu imovine od mogućih gubitaka-naplata potraživanja. Međutim i pored usvojenih računovodstvenih politika svi rashodi i obveze nisu evidentirani u razdoblju u kojem su nastali, što se prvenstveno odnosi na primanja zaposlenih, koja se u ranijem periodu nisu obračunavala i isplaćivala po odredbama Kolektivnih ugovora.

Nisu implementirane preporuke vezane za stalna sredstva što se odnosi na okončanje aktivnosti na upisu vlasništvu na nekretninama, preispitivanje iskazane vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme sukladno MRS 16 Nekretnine, postrojenja i oprema niti je izvršeno testiranje na umanjenje sukladno MRS 36-Umanjenje vrijednosti sredstava. Informatizacija malih poštanskih ureda nije izvršena s obzirom na značajnost obima transakcija i stav Uprave Društva da je informatizacija ekonomski neisplativa. Također, nije postupljeno po preporuci vezanoj za kontrolu potrošnje goriva i racionalizacije troškova.

Revizija finansijskih izvješća za 2010. godinu obavljena je od strane revizorskog društva „Zuko“ d.o.o. Sarajevo i dato je pozitivno mišljenje, uz skretanje pažnje na neriješene imovinsko-pravne odnose, da Društvo nije u cijelosti izvršilo prijenos prava upravljanja ili raspolaganja odnosno vlasništva nad imovinom, koja mu je pripala procesom razdvajanja HPT-a kao i davanje suglasnosti na upis hipoteke nad nekretninama u zajedničkom vlasništvu sa JP Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar.

Od strane Porezne uprave FBiH vršena je kontrola nakon čega je izdat nalog za plaćanje poreznih obveza (za period 01.02.2003.-31.12.2006. godine), koje su izmirene u 2010. godini.

4.2 Obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti i financiranje

Društvo je nastalo podjelom djelatnosti ranijeg jedinstvenog poduzeća (HPT d.o.o. Mostar), na poštansku i telekomunikacijsku djelatnost. Odlukom Vlade FBiH od 22.01.2002. godine data je suglasnost na Plan reorganizacije HPT d.o.o. Mostar. Ranijim revizijama Društva je utvrđeno da prilikom razdvajanja HPT-a d.o.o. Mostar na dva gospodarska subjekta (Hrvatska pošta i Hrvatske telekomunikacije) nije osigurana knjigovodstvena dokumentacija za preuzeta početna stanja po diobnoj bilanci niti je izvršena revizija početnih stanja. Sukladno navedenoj Odluci o podjeli i Planu reorganizacije HPT d.o.o. Mostar, Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar su preuzele obvezu pokrića operativnog gubitka Društva, kao i sufinanciranje razvoja poštanskog sustava za razdoblje 2003.-2010. godina.

Sukladno Principima podjele, Društvu su u 2010. godini doznačena sredstva temeljem sufinanciranja od strane HT d.d. Mostar u iznosu od 6.772.134 KM, koji se odnosi na naplaćeni prihod temeljem sufinanciranja za operativne troškove i investicije. Temeljem suglasnosti resornog Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, Skupština Društva je donijela Odluku 14.12.2010. godine o preraspodjeli sredstava, kojom je iznos dotacija za pokriće operativnih troškova i dotacije za namjensko investiranje u ukupnom iznosu od 2.708.854 KM, a koje je HT d.d. Mostar trebao doznačiti Društvu u 2010. godini, preraspodjeljen za isplatu u 2011. godini u četiri jednake rate po 677.213 KM.

Posebno ističemo da je Vlada FBiH nakon usvajanja izvješća o poslovanju gospodarskih subjekata sa većinskim državnim kapitalom iz resorne nadležnosti resornog Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za 2008. godinu, donijela zaključke na sjednici od 12.11.2009. godine, prema kojima Društvo treba da dovrši proces prestrukturiranja organizacije i da sačini plan i program provođenja procesa samoodrživog poslovanja nakon prestanka subvencije u 2010. godini od strane Hrvatskih telekomunikacija d.d. Mostar. Također zatraženo je da Uprava Društva uspostavi aktivan odnos uz pomoć Federalnog ministarstva prometa i komunikacija i Federalne uprave za inspeksijske poslove, u procesu dosljednije primjene Zakona o poštanskom prometu FBiH iz domena rezerviranih poštanskih usluga (dostava računa za režije i slično), kao i sprečavanje nezakonitog rada i neloyalne konkurencije tvrtki koje pružaju kurirske usluge na području FBiH. Plan i program samoodrživog poslovanja nije sačinjen, a prezentiran je samo Zahtjev za produljenje subvencije, koji je Društvo uputilo 09.06.2010. godine nadležnim organima Federacije BiH uključujući i resorno ministarstvo. U Zahtjevu se između ostalog, ukazuje na principe podjele prethodnog pravnog prednika, prema kojima je Društvu pripalo 9%, a Hrvatskim telekomunikacijama d.d. Mostar 91% sredstava zajedničkog poduzeća. Zatraženo je produljenje dotacije i izmjena postojećeg Kolektivnog ugovora za područje djelatnosti poštanskog prometa FBiH, kako ne bi došlo do ugrožavanja poslovanja Društva i opstanka na tržištu. Ukazujemo i da je Zakonom o poštama BiH, između ostalog, utvrđeno da su cijene rezerviranih poštanskih usluga pod državnom kontrolom, a ukoliko se ovakvim cijenama ne osigurava pokriće stvarnih troškova i razvojne potrebe poštanskog sustava, države i entiteti osiguravaju subvencije javnim poštanskim operaterima. Do vremena okončanja revizije, Društvo nije dobilo pismeni odgovor od resornog ministarstva po navedenom zahtjevu.

Napominjemo da ostvareno sufinanciranje od strane HT-a d.d. Mostar, predstavlja 24,2 % od ukupno ostvarenog prihoda Društva za 2010. godinu, kao i da gubitak poslovanja od osnovne djelatnosti Društva u revidiranoj godini iznosi 5.647.111 KM. Ukazujemo da će prestanak donacije u narednom periodu dovesti u pitanje opstojnost poslovanja i nemogućnost da se iz vlastitih poslovnih aktivnosti osiguraju neophodna sredstva za podmirenje osnovnih troškova poslovanja.

4.3 Sustav internih kontrola

Revizijom je izvršeno ispitivanje sustava internih kontrola, kako bi se procijenila točnost i pouzdanost podataka na kojima se baziraju financijska izvješća i usklađenost istih sa važećim zakonskim i drugim propisima. Odgovornost na uspostavi sustava internih kontrola je na Upravi Društva, a temelj funkcionalnog sustava internih kontrola je postojanje odgovarajućeg kontrolnog okruženja. Polazni osnov za uspostavu kontrolnog okruženja je usvajanje adekvatne organizacione strukture i donošenje kvalitetnih internih akata.

Društvo je donijelo interne akte sa ciljem uspostave cjelovitog sustava internih kontrola kroz procedure praćenja primjene donesenih akata, identifikaciju nadležnosti i odgovornosti i procjenu rizika radnog mjesta. Uprava je u najvećem dijelu uspostavila politike i procedure postupanja uposlenih za glavne procese poslovanja, kojima su uređeni postupci rada, odobravanja i davanja ovlaštenja, razgraničenje dužnosti, kontrola pristupa, praćenje i nadzor i istima su uređeni kontrolni postupci u načinu raspolaganja i trošenja sredstava. Međutim, što se tiče kontrole primjene postojećih procedura, ista se u potpunosti ne provodi od strane Uprave, što je rezultiralo određenim slabostima i nepravilnostima. Nismo se uvjerali da su u određenim segmentima poslovanja kontrolni postupci adekvatni i dovoljni da osiguraju veću efikasnost važnijih procesa i zaštitu imovine od gubitaka.

Uprava Društva je usvojila Pravilnik o radu, kojim je uređena organizacija, unutarnji ustroj i sistematizacija poslova i radnih mjesta i plaće, dodaci i naknade plaća po osnovu kojih se u najvećem dijelu iskazuju transakcije na troškovima djelatnika. Ovim aktom samo su djelimično uređene kontrolne aktivnosti. I nad takvim aktivnostima izostao je nadzor i implementacija u primjeni.

Pravilnikom o radu nije utvrđena brojčana sistematizacija (broj radnih mjesta sa brojem izvršioaca). Broj izvršitelja na pojedinim radnim mjestima utvrđuje Uprava Društva u sklopu godišnjeg plana poslovanja. Iako je Planom poslovanja za 2010. godinu, planirano upošljavanje 4 djelatnika, primljeno je 15 od čega većina na određeno radno vrijeme. Pojedni djelatnici se konstantno primaju po ugovorima na 3 mjeseca, koji se produžavaju, uz prekide da ne bi ostvarili neprekidni radni odnos duži od dvije godine. Kada prestane radni odnos djelatniku po bilo kom osnovu, na njegovo mjesto se u pravilu prima djelatnik na određeno radno vrijeme, što je konstatirano i u Izvješću Odjela interne revizije. Broj istih na određeno radno vrijeme je 54.

Na dan 31.12.2010. godine, od 689 zaposlenih 112 djelatnika nije imalo odgovarajuću školsku spremu. Od navedenog broja samo 12 djelatnika je „zaštićeno“ člankom 39. Kolektivnog ugovora (članak 81. Pravilnika o radu) a odnosi se na djelatnike kojima se ne može ponuditi Ugovor o radu za radno mjesto sa manjim koeficijentom od onog kojeg je imao u trenutku navršanih 60 godina života (muškarci), odnosno 55 godina (žene). Preostalih 46 djelatnika koji nisu spadali u navedenu kategoriju je zaštitila Uprava Društva na način da istim nije umanjeno koeficijent za obračun plaće za 10%, kako je predviđeno Pravilnikom o radu, za što nije donesena Odluka Uprave. Donesen je samo Zaključak Uprave Društva od 17.11.2008. godine, koji se odnosio samo na voditelje poštanskih ureda (10 djelatnika). Preostalih 36 (poštari) koji nisu obuhvaćeni ovim Zaključkom, **zaštićeni su na osnovu usmenog stava Uprave Društva, što se i primjenjivalo u praksi.**

Od ostalih sa neodgovarajućom školskom spremom 53 zaposlenika je „bez zaštite“, te se istima sukladno članku 6. stav 5 Prilog III Pravilnika o radu isplaćivala plaća većeg stupnja stručne spreme za radno mjesto na koje je raspoređen, umanjena za 10% do Izmjena Pravilnika o radu od 18.10.2010. godine, od kada je istima određen pripadajući najniži koeficijent prema stručnoj spremi uvećavan za 5% (osim PK i NKV djelatnika). Od navedenog uvećanja Odlukom Uprave Društva od 17.11.2010. godine izuzeti su djelatnici, koji rade na radnom mjestu: poštar, vozač i voditelj PU I i II ranga van sjedišta OJ. Istima su zadržani već ranije dodijeljeni koeficijenti.

Posljedica ovakvog načina „zaštite“ pojedinih djelatnika sa neodgovarajućom stručnom spremom od strane Uprave Društva direktno se odrazila na veće troškove Društva. Također, ovakav način zaštite, doveo je do toga da je 36 uposlenika (uglavnom nekvalificirani) sa dodijeljenim minimalnim koeficijentom KV 1,65 imao veću plaću od uposlenih sa većom stručnom spremom, kao npr. voditelj PU (primljen na određeno radno vrijeme-bez zaštite), kojem je pripadajući koeficijent od 1,81 nakon umanjivanja 10% iznosio 1,62.

Naknade troškova za službena putovanja koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inozemstvo nisu regulirana Pravilnikom o radu, niti je obračun vršen sukladno Uredbi o naknadama troškova za službena putovanja.

Utvrđeno je da nije u potpunosti poštivan Pravilnik o stegovnoj odgovornosti za teže povrede radnih obveza, a niti je pravovremeno donesen Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu članak 18. i 19. a odnose se na teže povrede radne obveze za lažne (krivotvorene) diplome o stručnoj spremi, što je potvrđeno u Zapisniku o javnoj raspravi u stegovnom postupku od 04.01.2010. godine, Dj.br:7171-18. Naime, iako je postojalo saznanje za lažne diplome od 29.04.2009. godine, što je i zvanično potvrđeno od nadležnih institucija–škola, naknadno je tek 21.09.2009. godine donesen Pravilnik o Izmjenama i dopunama Pravilnika u radu, kojim su proširene teže povrede radne obveze za davanje neistinitih podataka. Od 17 djelatnika koji su bili predmet provjera, samo za tri djelatnika je postupljeno shodno članku 7. Pravilnika o stegovnoj odgovornosti i isti su dobili otkaz, a dva su imali sporazumni prekid radnog odnosa. Neposredni rukovoditelji nisu postupili sukladno članku 15. Pravilnika o stegovnoj odgovornosti, te nisu blagovremeno podnijeli prijave, odnosno postupak za utvrđivanje odgovornosti protiv svih ovih djelatnika. Podneseno je samo 6 prijava i to 23. i 24.12.2009. godine, nakon čega je stegovno povjerenstvo provelo stegovni postupak, te ne uvažavajući **suštinu teže povrede radne obveze** zbog formalnih pogrešaka (na vrijeme nije pokrenut postupak, pogrešna primjena procedure i naknadna izmjena Pravilnika o radu) odbacilo zahtjeve protiv ovih zaposlenika i donijelo Odluke (pravosnažne od 12.01.2010. godine) da ovi djelatnici **nisu odgovorni za davanje neistinitih podataka ili korištenje, dostavljanje neistinite, lažne ili preinačene isprave o stručnoj spremi ili kvalifikaciji prilikom zasnivanja radnog odnosa**. Pojedincima su odmah ponuđeni novi, odnosno isti Ugovori o radu koje su dotad imali.

Iako je stegovno povjerenstvo oslobodilo ove djelatnike, koji su ostali u radnom odnosu, Općinski sud u Mostaru je nakon podnesenih 10 krivičnih prijava Županijskom tuželjstvu u Mostaru početkom 2011. godine, donio 3 presude, **prema kojim su sva tri djelatnika priznali da su počinili krivično djelo i osuđena su da su kriva, uz uvjetnu osudu** (6 mjeseci zatvora, a koja se neće izvršiti ako osuđenici u roku od dvije godine ne počine novo krivično djelo). Za preostale djelatnike nismo dobili informaciju da su okončani sporovi.

Iako je Uprava Društva donijela Naputak o korištenju službenih vozila, isti se ne primjenjuje u potpunosti. Korisnici službenih vozila ne popunjavaju obrazac putnog naloga PN-4 (vrijeme polaska, dolaska, stajanje, zadržavanje, utrošeno gorivo, mazivo, potpis korisnika vozila). Od 7 korisnika službenih vozila od 0-24 h (Uprava Društva i Upravitelji Središta pošta), koji koriste vozila u službene i privatne svrhe i vode dva naloga, naloge za korištenje u privatne svrhe, koji se posebno vode radi obračuna oporezive koristi, Upravitelji Središta pošta Mostar, Odžak i Vitez ne popunjavaju (vraćaju prazne). Također, Služba autoprometa ne dostavlja sve putne naloge u privatne svrhe u Sektor financija, radi daljeg obračuna oporezive koristi. Služba autoprometa mjesečno vodi evidenciju o pređenim kilometrima i utrošenom gorivu, ali kako još uvijek nisu doneseni normativi potrošnje goriva, Služba ne može izvršiti adekvatnu kontrolu potrošnje goriva i utvrditi eventualna odstupanja. Obzirom na visinu troškova goriva za potrebe voznog parka u iznosu od 404.482 KM i troškove održavanja transportnih sredstava u iznosu 155.442 KM, kao i 65 vozila sa kojim raspolaže Društvo, potrebno je usvojiti normative, a putne naloge ispravno popunjavati u cilju efikasnijeg korištenja i racionaliziranja troškova.

Navodimo nedovoljno funkcioniranje sustava internih kontrola i ne postojanje adekvatnih kontrolnih aktivnosti, a što se odnosi na slijedeće:

- ne postupanje sukladno paragrafu 51. MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema i Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama Društva, što je šire pojašnjeno u točki 4.5. Izvješća;
- iskazivanje nekretnina, postrojenja i opreme u tijeku, od čega za najveći dio ulaganja Uprava Društva nije riješila nastavak predmetnih ulaganja (npr. izgradnja poslovno-logističkog središta Bišće Polje) i za koje nije izvršena procjena vjerovatnoće budućih ekonomskih koristi od iskazane imovine, imajući u vidu da se na pozicijama imovine u tijeku iskazuje već duži period;
- usvojenim računovodstvenim politikama Društva nije definirana politika i knjigovodstveno iskazivanje ukidanja rezerviranja, osim da ista mogu biti ukinuta na osnovu pisane dokumentacije od strane predlagatelja rezerviranja. U 2010. godini izvršeno je oprihodovanje ukupnog iznosa rezerviranja po osnovu ranije rezerviranih sredstava za jubilarne nagrade i otpremnine djelatnika, dok je kod ukidanja rezerviranja po sudskim sporovima oprihodovana razlika više rezerviranih

sredstava u odnosu na stvarni trošak. Također, navodimo iako se radi o istom osnovu za isplatu razlika plaća nastalih zbog nepoštivanja Kolektivnog ugovora u prethodnim godinama, Društvo je vršilo rezerviranja samo po tužbama, ali ne i po sporazumima sa djelatnicima i izvansudskim nagodbama, za koje su bili ispunjeni svi uvjeti za rezerviranje;

- u ranijem periodu nisu poštivane interna pravila kojima su uređena potraživanja, tako da su samo u 2010. godini iz poslovnih knjiga Društva isknjižena potraživanja u iznosu od 8.107 KM dok su temeljem presuda nadležnog suda isknjižena potraživanja u iznosu od 38.499 KM radi zastare i neblagovremenog podnošenja tužbi, što je dovelo do povećanih troškova poslovanja;
- u pojedinim revidiranim postupcima nisu u potpunosti ispoštovane propisane procedure o javnim nabavama, neki postupci ne provode se efikasno, od kojih navodimo izvođenje radova na adaptaciji i sanaciji Poštanskog ureda Kupres. U Zahtjevu za davanje suglasnosti za nabavu od 21.07.2010. godine, navodi se da je unutarjni i vanjski prostor Ureda prilično devastiran, zbog čega je žurna adaptacija i sanacija, da ne bi došlo do povreda prilikom ulaska u objekat poštanskog ureda. Nakon provedenog postupka nabave putem otvorenog postupka, Uprava je donijela Odluku o dodjeli ugovora 28.09.2010. godine, dok je ugovor sa najpovoljnijim izvođačem radova zaključen tek 08.11.2010. godine. Na zahtjev ugovornog organa, izvođač radova je dao Izjavu o pristanku na prolongiranje izvođenja radova zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta, tako da je 08.12.2010. godine Uprava donijela Odluku o odgodi početka izvođenja radova do 01.04.2011. godine. Navedeno ukazuje da nisu blagovremeno poduzete aktivnosti na pokretanju i provođenju postupka javne nabave.

Predmet revizije bila je i ocjena rada Odjela za internu reviziju, uspostavljenog u 2006. godini. Odjel za internu reviziju je sačinio Studiju rizika za 2010. godinu u kojoj su identificirani i rangirani rizici po procesima poslovanja u cilju definiranja prioriteta provođenja pojedinih revizija i izrade godišnjeg plana rada. Na osnovu usvojene Studije rizika, Odjel za internu reviziju sačinio je godišnji Plan revizije za 2010. godinu sa ukupno 11 revizijskih projekata. U izvješćima Odjela ukazano je i preporučeno poduzimanje aktivnosti između ostalog na: neophodnosti odabira tima stručnjaka ispred Društva, koji bi prioritetno radio na postizanju i prezentiranju željenih efekata u oblasti rješavanja prava vlasništva nad nekretninama Društva, sačinjavanju analize ukupnih troškova usluga oko isplate mirovina, organiziranju rada Sektora za ljudske resurse tako da se vrše analize i stvori uvid o potrebama za kadrovima specifičnim za svaku jedinicu Društva, izradi dokumenta kojim bi se objedinile sve postojeće procedure, tehnološke upute i kalkulacije cijena u Društvu iz oblasti politike cijena.

Odbor za reviziju redovno je dostavljao Upravi Društva izvješća o provedenim revizijama Odjela za internu reviziju, ali ista nije osigurala potpunu implementaciju datih preporuka.

Uprava nije u pisanoj formi izvršila procjenu rizika za najznačajnije poslovne procese. Potrebno je pravilno identificirati i adresirati rizike koji se javljaju kao rezultat izmjenjenih prilika (npr. promjene u radom ukruženju, proširene aktivnosti, itd), kao i poduzeti odgovarajuće akcione planove kako bi se oni sveli na minimum. Akcioni planovi bi trebali odrediti osoblje odgovorno za provedbu i vremenski okvir implementacije.

Preporuke:

Potrebno je osigurati dosljednu primjenu svih pisanih procedura i pravila u cilju poboljšanja uspostavljenog sustava internih kontrola, s kontinuiranim praćenjem i nadgledanjem odgovarajućih kontrolnih aktivnosti.

Prioritetno utvrditi rizična područja u poslovanju Društva, utvrditi obveze i odgovornosti učesnika u tim procesima i uspostaviti permanentan mehanizam kontrole.

Potrebno je dosljedno i u potpunosti postupati sukladno preporukama Odjela za internu reviziju.

4.4 Planiranje i izvješćivanje

Uprava Društva je 01.02.2010. godine usvojila Plan poslovanja za 2010. godinu. Odluke o usvajanju istog od strane Nadzornog odbora i Skupštine Društva donesene su 09.04.2010. godine.

Društvo je značajno kasnilo u aktivnostima izrade i donošenja Plana poslovanja za 2010. godinu. Prilikom izrade Plana poslovanja utvrdili smo da se Uprava Društva nije pridržavala Pravilnika o planiranju,

jer nije donijela Smjernice za izradu Plana poslovanja do kraja septembra 2009. godine. Nacrt Plana poslovanja nije sačinjen do kraja studenog 2009. godine, odnosno usvojen do kraja 2009. godine, što je predviđeno člankom 15. i 16. Pravilnika o planiranju.

Kao osnov za izradu Plana poslovanja za 2010. godinu, korišten je trogodišnji plan poslovanja za 2008.-2010. godinu, za čiju izradu su korišteni podaci o ostvarenjima za 2009. godinu, predviđanja i procjene na tržištu, te važeće cijene poštanskih usluga.

Prema Planu poslovanja za 2010. godinu, ukupni prihodi su planirani u iznosu od 29.182.463 KM, u kojem su uključeni i prihodi od dotacija od HT d.d. Mostar u iznosu od 8.126.561 KM. U odnosu na ostvarene prihode u 2009. godini, prihodi su povećani za 4%. Ukupni rashodi planirani su u iznosu od 26.585.822 KM i planirano je smanjenje za 5% u odnosu na ostvarene rezultate u 2009. godini. Dobit u 2010. godini je planirana u iznosu 2.336.977 KM. Plan poslovanja za 2010. godinu, ne sadrži prijedloge za korištenje raspodjele dobiti za period koji obuhvata plan poslovanja i izvore financiranja za investicijska ulaganja, što je regulirano člankom 23. Zakona o javnim poduzećima u FBiH.

Prema planu investicijskih ulaganja za 2010. godinu, planirano je 1.647.432 KM, od čega je najveće učešće od 32 % ulaganje u zgrade i 27% ulaganje u ostalu opremu.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u slijedećim iznosima:

R.b.	Opis	Ostvareno u 2009. godini	Plan za 2010. godinu	Ostvareno u 2010. godini
1	2	3	4	5
I	Ukupan prihod	28.128.368	29.182.463	28.030.469
II	Ukupni rashodi	28.058.743	26.585.822	27.624.624
III	Dobit prije poreza (I-II)	69.625	2.596.641	405.845
IV	Porez na dobit	-	259.664	84.223
V	Dobit poslije poreza	69.625	2.336.977	321.622

Prema Izvješću o poslovanju u 2010. godini ukupni prihodi realizirani su u iznosu od 28.030.469 KM, što je manje za 3,95% u odnosu na planirane. Ukupni rashodi su realizirani u iznosu 27.624.624 KM i veći su za 3,90% u odnosu na planirane. Realizacija investicijskih ulaganja iznosi 877.492 KM, što predstavlja 53,26% od planiranog iznosa. Pojedine planirane pozicije nisu uopće realizirane, kao npr. kupovina poslovnih prostora u iznosu od 160.000 KM, dok su na drugim planiranim pozicijama značajna prekoračenja i to: kod ulaganja u informatičku opremu ostvareno je prekoračenje za 34,07%, ulaganja u vozila za 65,49%. Također, u okviru rashoda nisu planirani troškovi poticajnih otpremnina a ostvareni su u iznosu 156.797 KM, nisu planirani rashodi iz ranijih godina za isplatu razlika plaća zbog nepoštivanja Kolektivnog ugovora iz ranijeg perioda, a ostvareni su u iznosu od 608.117 KM. Tijekom 2010. godine Društvo nije sačinilo Rebalans Plana poslovanja, iako su tijekom godine uočena značajna odstupanja.

Izvješće o poslovanju za 2010. godinu Uprava Društva je usvojila 07.03.2011. godine. Isti je dostavljen Nadzornom odboru na razmatranje i usvajanje.

Preporuka:

Prilikom izrade i donošenja Plana poslovanja dosljedno i u potpunosti poštivati Zakon o javnim poduzećima u FBiH i Pravilnik o planiranju.

4.5 Stalna sredstva

Knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava iskazana je u iznosu od 16.569.231 KM i ista se odnose na slijedeće:

	31.12.2010.	31.12.2009.
STALNA SREDSTVA	16.569.231	17.021.971
Stalna nematerijalna sredstva	118.015	95.209
Nekretnine, postrojenja i oprema (bez avansa)	15.614.456	15.973.843
Avansi za nekretnine, postrojenja i opremu	29.421	29.421
Ostala stalna materijalna sredstva	11.049	11.049
Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi	744.007	773.602
Dugoročna razgraničenja	52.283	138.847

Stalna nematerijalna sredstva čine računarski programi i licence. Nematerijalna sredstva se početno vrednuju po nabavnoj vrijednosti. Vijek upotrebe aplikativnog softvera se procjenjuje oprezno uz prihvatljive pretpostavke, vodeći računa o budućim ekonomskim koristima. Ako se raspoložuje pouzdanim saznanjima da se pripremaju novi softveri ili da će se koristiti druga računala, postojećim softverima potrebno je na dan bilance umanjiti knjigovodstvenu vrijednost do razine nadoknadivog iznosa. Računarski softver i licence se amortiziraju linearnom metodom kroz procijenjeni vijek trajanja od 5 godina i ista je za 2010. godinu iznosila 41.068 KM.

Povećanje nematerijalne imovine u iznosu od 63.873 KM odnosi se na nabavku Informix licenci, usluga migracija baza i aplikacije te izradu dokumentaciju vezanu za instalaciju, podešavanje i konfiguriranje u iznosu od 63.359 KM.

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazani u knjigovodstvenom iznosu od 15.614.456 KM predstavljaju najveći dio stalnih sredstava. Ova imovina iskazana je po povijesnom trošku nabave smanjenom za ispravak vrijednosti. Bruto knjigovodstvena vrijednost dugotrajne materijalne imovine amortizira se kroz procijenjeni vijek upotrebe pojedinog sredstva primjenom linearne metode. Stopa otpisanosti ove imovine je 53,12 %, a vrijednost, struktura i promjene u revidiranoj godini iskazane su u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljišta	Građevin. objekti	Postrojenja i oprema	Alati i kanc.namj.	Transportna sredstva	Investicije u tijeku	Ukupno	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Nabavna vrijednost								
na dan 31.12.2009.	598.646	19.622.891	7.777.412	2.197.549	2.301.978	439.700	32.938.176	
- direk. pov. u 2010. godini	0	0	0	0	0	813.618	813.618	
- prijen.sa prip.(inv.u tijeku)	0	310.784	202.766	26.324	470.000	(1.009.874)	0	
- otud., rash., otpis, isknj.	0	0	(131.682)	(25.289)	(286.923)	0	(443.894)	
- ostalo								
Stanje 31.12.2010.	598.646	19.933.675	7.848.496	2.198.584	2.485.055	243.444	33.307.900	
2 Akumulir.amortizacija								
na dan 31.12.2009.	0	(7.206.371)	(6.122.137)	(1.991.246)	(1.644.579)	0	(16.964.333)	
- amortizacija za 2010.	0	(356.133)	(482.916)	(66.774)	(252.701)	0	(1.158.524)	
- otud., rash., otpis, isknj.	0	0	129.901	25.079	274.434	0	429.414	
Stanje 31.12.2010.	0	(7.562.504)	(6.475.152)	(2.032.941)	(1.622.846)		(17.693.443)	
3 Neto knjigov.vrijednost								
na dan 31.12.2009.	598.646	12.416.520	1.655.275	206.303	657.399	439.700	15.973.843	
na dan 31.12.2010.	598.646	12.371.171	1.373.344	165.643	862.209	243.444	15.614.457	

Zemljišta iskazana u vrijednosti od 598.646 KM čine zemljišta nabavljena u prethodnom periodu od čega se najveći dio u iznosu od 506.547 KM odnosi na kupljeno zemljište za potrebe izgradnje poslovnog logističkog središta u Bišćem polju.

Građevinski objekti iskazani u iznosu od 12.371.172 KM i odnose se na objekte poštanskih ureda i kioska.

U 2010. godini povećana je vrijednost građevinskih objekata za 310.784 KM, a odnosi se na rekonstrukciju objekta poštanskog ureda Avenija Mostar. Radove je izvodila firma „T&D Company“ d.o.o. Ljubuški, po ugovoru iz 2009. godine.

Postrojenja i oprema iskazani u iznosu od 1.373.344 KM odnose se na informatičku opremu i mreže, opremu za umnožavanje i kuvertiranje, računске i pisaće mašine, opremu za trezor, opremu za zaštitu objekata, klima uređaje, uredski namještaj i ostalu opremu.

Povećanje vrijednosti ove imovine u iznosu od 202.766 KM odnosi se na nabavku informatičke opreme (blade servera, storage sustava, blade kućišta, rack opcija i ostale računarske opreme) u iznosu od 185.959 KM. Smanjenje nabavne vrijednosti postrojenja i opreme u iznosu od 131.682 KM odnosi se na rashodovanje opreme po izvršenom popisu sredstava i izvora sredstava.

Alati i kancelarijski namještaj iskazani u iznosu od 165.643 KM odnose se na mjerne i kontrolne instrumente-aparate, vage, namještaj, kase i ostalu opremu. Povećanje vrijednosti alata i kancelarijskog

namještaja u iznosu od 26.324 KM se odnosi na nabavu pismovnih vaga u iznosu od 12.539 KM i nabavu kancelarijskog namještaja 13.785 KM.

Transportna sredstva iskazana u iznosu od 862.209 KM čine osobna vozila, teretna vozila i mopedi.

Povećanje vrijednosti transportnih sredstava odnosi se na nabavu tri (3) teretna vozila Volkswagen Crafter (159.186 KM), četiri (4) teretna vozila Volkswagen Caddy Maxi Furgon (145.474 KM) i šezdeset pet (65) mopeda Tomos APN 6S (165.340 KM). Smanjenje nabavne vrijednosti ove imovine u iznosu od 286.923 KM izvršeno je po osnovu prodaje transportnih sredstava putem javne licitacije (272.780 KM) i rashodovanja transportnih sredstava po izvršenom popisu sredstava i izvora sredstava (14.143 KM).

Provedenom revizijom utvrđeno je da Društvo na datum bilance stanja nije izvršilo provjeru ostatka vrijednosti i vijeka uporabe sredstava, što je predviđeno paragrafom 51. MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema. Također, Uprava Društva nije izvršila procjenu da li postoje bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena kao i procjenu nadoknadive vrijednosti stalnih sredstava, kako se zahtijeva paragrafom 9. MRS-36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva.

Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama Društva propisano je da korisni vijek uporabe pojedine imovine treba po potrebi, a najmanje jednom u pet godina preispitati, što je u nadležnosti Sektora nabave, investicija i održavanja, koji pokreće inicijativu prema Upravi Društva za donošenje odluke o formiranju povjerenstva. Vezano za navedeno, Uprava Društva je Odlukom od 22.12.2010. godine formirala Povjerenstvo za testiranje sredstava na umanjenje i procjenu ostatka vijeka uporabe sredstava, o čemu je isto trebalo podnijeti Izvješće Upravi do 15.01.2011. godine. Nije nam prezentirano navedeno Izvješće, a prema usmenoj informaciji odgovorne osobe, u tijeku su aktivnosti vezano na izradi istog, čiji se efekti mogu očekivati u finansijskim izvješćima narednog perioda.

Revizijom je utvrđeno da je u cilju usklađenja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem, proveden godišnji popis sredstava, potraživanja i obveza na dan 31.12.2010. godine. Kontrolom provedenih postupaka utvrđeno je:

- da je na poziciji nekretnina, postrojenja i opreme u tijeku iskazan iznos od 243.444 KM, koji se odnosi se ulaganje u zemljište 15.071 KM, ulaganje u zgrade 106.042 KM, osnovna sredstva na skladištu 8.831 KM i stambene zgrade u izgradnji 113.500 KM. Provedenom revizijom utvrđeno je da je formirano Povjerenstvo koje je 14.02.2011. godine sačinilo Zapisnik za konačni finansijski obračun investicijskog ulaganja „kupnja poslovnog prostora Lištani“. Prema navedenom Zapisniku, zgradu je potrebno uknjižiti sa danom 01.01.2011. godine u ukupnom iznosu od 36.295 KM i to aktiviranjem investicija u pripremi dijelom sa ulaganja u zgrade 6.875 KM i sa predujmova za zgrade 29.421 KM. Do okončanja predmetne revizije ove aktivnosti nisu okončane, tako da navedeno knjigovodstveno evidentiranje nije provedeno u poslovnim knjigama Društva. U Zapisniku Povjerenstva dato je obrazloženje da je na temelju Odluke Uprave Društva Poštanski Ured Lištani započeo sa radom u navedenom poslovnom prostoru u travnju 2004. godine. Međutim zbog neriješenih imovinsko pravnih odnosa i ne uknjižbe nekretnine u poslovne knjige Društva, konačna kolaudacija sredstava nije izvršena. Navedeno obrazloženje ne možemo prihvatiti, budući da su i u ranijem periodu bili ispunjeni uvjeti za priznavanje nabavne vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme sukladno točki 7 MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema, koja definira da sredstvo treba priznati ako i samo ako je vjerovatno da će buduće ekonomske koristi povezane s tim sredstvom priticati u pravno lice i ako se nabavna vrijednost sredstva može pouzdano izmjeriti. Navedeno ukazuje na nedovoljne kontrolne postupke i propušten nadzor od strane rukovodnih organa nad ovom imovinom, koja se koristi već duži niz godina, kao i na neusuglašenost knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem na datum bilance.
- da su na investicijama u tijeku iskazana ulaganja u iznosu od 113.500 KM, a odnose se na izvršeno ulaganje u zajedničkom poduzeću HPT d.o.o Mostar i preuzeto prilikom diobe u početnom saldu. Navedeni iznos odnosi se na kupovinu stana u naselju Podhum Mostar prema Ugovoru o prodaji stanova zaključenim 10.11.1999. godine sa poduzećem „Urbing“ d.o.o Mostar. Uprava Društva, iako je poduzela aktivnosti vezane za uknjižbu navedenog stana kod nadležnog organa (koji se ne koristi od strane Društva), nije izvršila procjenu vjerovatnoće pritjecanja ekonomske koristi, a ista se vrši na temelju dokaza koji su raspoloživi u trenutku pripreme finansijskih izvješća.

- da su na poziciji osnovnih sredstava u skladištu evidentirana stalna sredstva u iznosu od 8.831 KM a odnose se na neaktivirana sredstva iz razdoblja 2005.-2010. godina. Najveću stavku čine dva brojača kovanica u iznosu od 6.200 KM, predviđeni za rad trezora koji još nije u funkciji. Sukladno paragrafu 56. MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema, pravno lice troši ekonomske koristi sadržane u nekom sredstvu uglavnom korištenjem sredstva. Međutim, ostali faktori, kao što su tehnološka i komercijalna zastarjelost i fizičko starenje *dok se sredstvo ne upotrebljava*, dovode do smanjenja ekonomskih koristi koje bi se mogle dobiti od sredstva. Postavlja se pitanje opravdanosti nabavke opreme za potrebe poslovnih aktivnosti, koji nisu u postupku realizacije i evidentiranje iste u pripremi a da nije proveden postupak procjenjivanja vijeka uporabe sredstava.
- da su ulaganja u zemljišta iskazana u iznosu od 15.071 KM i datiraju iz ranijih godina. Uprava Društva je po prihvaćanju Izvješća Komisije za redoviti godišnji popis za 2010. godinu, donijela 17.01.2011. godine Odluku o postupanju sa otvorenim investicijama, kojom je naložila Sektoru nabave, investicije i održavanja i Sektoru pravnih i općih poslova da preispitaju pozicije otvorenih investicija, te daju prijedlog za daljnje postupanje o čemu su bili dužni podnijeti Izvješće Upravi. Iz prezentirane dokumentacije ne može se potvrditi da su poduzete potrebne aktivnosti vezane za rješavanje statusa navedenih ulaganja u zemljište, posebno imajući u vidu da se dio ove imovine od 2005. godine vodi na pozicijama ulaganja u tijeku.
- da najveću stavku na ulaganjima u zgrade čini iznos od 97.412 KM, a odnosi se na ulaganja u projektnu dokumentaciju vezanu za buduću gradnju poslovnog logističkog središta „Bišće polje“ u ranijem periodu. Iz prezentirane dokumentacije ne može se potvrditi da je Uprava Društva zauzela stav vezano za nastavak predmetnih ulaganja u cilju analize dosadašnjih ulaganja, budući da tijekom 2010. godine nije bilo novih ulaganja, niti je postupila prema načelu opreznosti, jer nije izvršena procjena vjerovatnoće budućih ekonomskih koristi od iskazane imovine shodno paragrafu 37, 85 i 89. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja.
- sa izvještajnim periodom izvršeno je rashodovanje opreme nabavne vrijednosti 169.605 KM, otpisane vrijednosti 166.822 KM i sadašnje vrijednosti 2.793 KM. Uvidom u Elaborat Centralne popisne komisije, uočeno je da nisu data detaljna obrazloženja o sredstvima predloženim za rashod, koja bi poslužila Upravi Društva za donošenje adekvatnih odluka.

Dati zajmovi iskazani su u iznosu od 144.650 KM i predstavljaju kredite date djelatnicima. Navedeni iznos predstavlja preostali dio kredita datih za 11 djelatnika u razdoblju dok je Društvo bilo u sastavu HPT d.o.o Mostar. U revidiranoj godini, izvršena je ispravka potraživanja od jednog djelatnika u iznosu od 16.851 KM, koji je uredno vraćao kredit do 31.08.2009. godine, kada je isti prekinuo radni odnos. Ispravka navedenih potraživanja je izvršena po osnovu tužbe od 14.09.2010. godine.

Dani depoziti, zadržane i plaćene garancije u iznosu od 599.357 KM se odnose na depozit uputničkom prometu od 13.370 KM, depozit za blagajničko poslovanje pošta od 542.187 KM i depozit za poslovanje Western Union-a od 43.800 KM.

Amortizacija stalnih sredstava vrši se po linearnoj metodi otpisa, po stopama dovoljnim za njihovo otpisivanje u utvrđenom vijeku upotrebe. Amortizacija se obračunava po pojedinačnim predmetima dugotrajne imovine. Procijenjeni korisni vijek uporabe za glavne skupine nekretnina, postrojenja i opreme iznosi (u godinama):

Grupa sredstava	Vijek trajanja (god.)	Stopa amortizacije (%)
- Zgrade	od 33 do 56	od 1,80 do 3
- Uredska oprema i namještaj	od 8 do 10	od 10 do 12,5
- Kompjuterska oprema	3	33,3
- Transportna sredstva	od 6 do 8	od 12,5 do 16,66
- Ostala oprema	od 5 do 15	od 16,66 do 20

Revizijom je utvrđeno da su u poslovnim knjigama evidentirane nekretnine sadašnje vrijednosti u iznosu od 12.371.171 KM. Društvo ne raspolaže dokumentacijom za dokazivanje prava vlasništva nad nekretninama prenesenim prilikom razdvajanja HPT d.o.o. Mostar na poštansku i telekomunikacijsku djelatnost. Nisu riješeni imovinsko-pravni odnosi u smislu da Društvo u potpunosti nije izvršilo prijenos prava upravljanja ili raspolaganja odnosno vlasništva nad ovom imovinom. Određene nekretnine se vode u poslovnim knjigama Društva, a za iste Društvo ne posjeduje dokaz o vlasništvu ili pravo raspolaganja. Prema prezentiranoj dokumentaciji, može se zaključiti da se poduzimaju aktivnosti vezano za uknjižbu

nekretnina, gdje je za najveći dio izvršena interna podjela sa „HT“ d.d Mostar i pokrenuta zajednička procedura kod nadležnih organa. Međutim, naslijeđeno stanje i opća pravna situacija sa nekretninama (nesređeno imovinsko pravno stanje, nedostatak knjige etažnog vlasništva) su rezultirali problemima u tekućem rješavanju.

U bilješkama uz financijska izvješća nije objavljeno postojanje ograničenja vlasništva na nekretninama, postrojenjima i opremom koje su založene kao garancija za preuzete obveze. Ističemo da je za određene nekretnine koje su evidentirane u poslovnim knjigama Društva upisano založno pravo radi osiguranja potraživanja za kredite koje koriste HT d.d. Mostar. Tako navodimo da je Odlukom Nadzornog odbora Društva od 14.09.2010. godine data suglasnost na uknjižbu založnog prava nad nekretninama, o čemu je između Društva i HT d.d. Mostar, zaključen Ugovor o davanju suglasnosti za zalaganje nekretnina u zajedničkom vlasništvu. Kao osiguranje naplate temeljem date suglasnosti za upis hipoteke nad zajedničkim nekretninama HT d.d. Mostar je izdao 5 bjanko mjenica Društvu sa mjeničnim izjavama u slučaju neurednog izvršenja obveza temeljem ugovora između HT d.d. Mostar i Unicredit bank d.d. Mostar do iznosa od 12.312.038 KM ili do procijenjenog iznosa zajedničkih nekretnina koje su date u zalag po naprijed navedenom Ugovoru.

Preporuke:

Potrebno je da Uprava značajno ojača kontrole nad imovinom kojom raspolaže i koju iskazuje u financijskim izvješćima sa ciljem zaštite od mogućih gubitaka, da godišnji popis provodi kvalitetno i vrši usuglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim, uz poštivanje usvojenih pravila i procedura.

Potrebno je za iskazanu vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme preispitati ostatak vrijednosti i vijek uporabe sredstava, sukladno paragrafu 51. MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema. Izvršiti procjenu eventualnog umanjenja i procjenu nadoknadive vrijednosti stalnih sredstava sukladno paragrafu 9. MRS 36-Umanjenje vrijednosti sredstava. Prema načelu opreznosti i realnosti iskazivanja imovine procjenjivati iskazane bilančne pozicije i očekivane buduće koristi.

4.6 Potraživanja

Na datum bilance, u financijskim izvješćima iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2010.	31.12.2009.
POTRAŽIVANJA	6.559.276	13.741.704
Potraživanja od prodaje	2.465.828	2.074.992
Druga kratkoročna potraživanja	3.811.159	11.363.253
Aktivna vremenska razgraničenja	282.289	303.459

Ukupna potraživanja iskazana na datum bilance u iznosu od 6.559.276 KM imaju tendenciju pada i u odnosu na prethodnu godinu manja su za 52,27 %.

Potraživanja od prodaje u iznosu od 2.465.828 KM najznačajnija su potraživanja. Ista su nastala po osnovu izvršenih poštanskih usluga, zakupa nekretnina i opreme, a odnose se na kupce u zemlji i inozemstvu, iskazane u slijedećim iznosima:

	31.12.2010.	31.12.2009.
Potraživanja od prodaje	2.465.828	2.074.992
- Kupci u zemlji	2.800.140	2.333.569
- Kupci u inozemstvu	125	(4.649)
(Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(334.437)	(253.928)

Potraživanja od kupaca se iskazuju u visini nominalne vrijednosti proizašle iz poslovne transakcije prema propisanim cijenama od strane Društva. Zbog stalne vjerojatnosti da neka potraživanja neće biti naplaćena u dužem roku, Društvo će temeljem razumne procjene i iskustva stečenog kroz duže razdoblje obavljati vrijednosno usklađivanje nenaplaćenih potraživanja. Uprava određuje adekvatnost ispravka temeljem pregleda stanja pojedinih potraživanja, starosti potraživanja i ostalih čimbenika. Naputkom o mjerama, postupcima i zaduženjima u svezi utuživanja dužnika od 09.02.2009. godine, koji je donijela Uprava Društva, regulirano je da se za svako dugovanje starije od 3 mjeseci obvezno šalje prva opomena, za

6 mjeseci se šalje druga opomena te za dugovanje starije od 8 mjeseci, obvezno se mora prosljediti nalog za utuženje Sektoru za pravne i opće poslove. Isti je dužan odmah izraditi tužbu i dostaviti nadležnom sudu. Potraživanja se ne mogu prenijeti na sumnjiva i sporna potraživanja prije formalnog podizanja tužbe.

Provedenom revizijom utvrđeno je da u svim slučajevima nije postupljeno u skladu sa rokovima za slanje opomena propisanim Naputkom o mjerama, postupcima i zaduženjima u svezi utuživanja dužnika iz 2009. godine.

U okviru ukupnih potraživanja od kupaca u zemlji i inostranstvu iznos od 2.465.703 KM se odnosi na potraživanja do godinu dana i ista se iskazuju kao redovna. Najveći iznos se odnosi na fakturirane usluge po ugovorima u iznosu od 1.401.756 KM i kreditirane usluge u iznosu od 1.048.385 KM. Preostala potraživanja u iznosu od 334.437 KM odnose se na potraživanja koja nisu naplaćena u roku od godine dana i ista se iskazuju kao sumnjiva i sporna. Ova potraživanja su putem ispravke vrijednosti potraživanja teretila rezultate poslovanja. U navedeni iznos uključen je i iznos od 325.110 KM, prenesen tijekom 2010. godine i ispravljen na teret rashoda obračunskog perioda.

	nedospjelo	do 30 dana	od 31 do 90 d.	91 do 180 d.	181 do 360 d.	preko 360 dana	Ukupno
Ukupno	1.240.252	64.077	822.779	129.966	209.059	(430)	2.465.703

Prema dostavljenom pregledu Izvoda otvorenih stavki sa stanjem potraživanja na dan 31.12.2010. godine u iznosu od 2.849.511 KM, potvrđena su potraživanja od 1.186.819 KM, osporeno je ukupno 51.684 KM (od čega HT d.d. Mostar 34.134 KM) i nije vraćeno IOS-a od 394.688 KM.

Sumnjiva i sporna potraživanja od prodaje iskazana su u istom iznosu kao i ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca, što potvrđuje da se prilikom prijenosa potraživanja na sumnjiva i sporna, utuživanjem dužnika, istovremeno vrši ispravka rezultata poslovanja, na teret rashoda. Tijekom 2010. godine povećana su sumnjiva i sporna potraživanja za iznos od 325.110 KM, a smanjena za iznos od 244.601 KM. Povećanje se odnosi na prijenos redovnih potraživanja na sumnjiva i sporna, dok smanjenje na ovoj poziciji odnosi se na naplaćena potraživanja u iznosu od 206.102 KM i isknjiženje potraživanja u iznosu od 38.499 KM. Potraživanja su isknjižena temeljem presuda Općinskog suda u Mostaru radi zastare potraživanja zbog neblagovremenog podnošenja tužbi, što ukazuje na nedovoljnu zaštitu imovine od mogućih gubitaka i propuštanje rokova za utuženje potraživanja. Zbog neblagovremenog poduzimanja potrebnih radnji za naplatu potraživanja (tužbe), sredstva u navedenom iznosu nisu naplaćena što je dovelo do povećanih troškova poslovanja.

Odlukom Nadzornog odbora od 08.06.2010. godine iz knjigovodstvenih evidencija Društva isknjižena su potraživanja iz ranijeg perioda (2003. godina) u iznosu od 8.107 KM. Riječ je o nenaplaćenim potraživanjima temeljem više plaćenih sredstava po osnovu komisijih poslova (prodaja novina i časopisa za tvrtku Inter Press d.o.o Široki Brijeg), a koja su tek u 2010. godini ispravljena na teret rashoda obračunskog perioda. Prema obrazloženju Odluke, navodi se da potraživanje nije utuženo, jer za navedeni iznos nije prezentirana adekvatna dokumentacija, niti je zbog složenosti tehnologije rada bilo moguće utvrditi pojedinačnu odgovornost djelatnika. Naprijed navedeno ukazuje da Društvo nije uspostavilo adekvatne kontrole, što je rezultiralo povećanim troškovima poslovanja u navedenom iznosu.

Sumnjiva i sporna potraživanja po drugom osnovu iskazana su u iznosu od 896.511 KM i u cjelokupnom iznosu su ispravljena na teret rashoda poslovanja revidirane 2010. godine. Najveći dio u iznosu od 742.300 KM odnosi se na utuženo potraživanje od Puma Security d.o.o Mostar, Croatia osiguranje d.d. Ljubuški i Euroherc osiguranja d.o.o Mostar, radi naknade štete po pljački u mjestu Kruševo-Mostar iz prethodne godine.

Druga kratkoročna potraživanja iskazana su u iznosu od 3.811.159 KM i u odnosu na prethodnu godinu manja su za 66,46 %, a ista čine slijedeća potraživanja:

	31.12.2010.	31.12.2009.
Druga kratkoročna potraživanja	3.811.159	11.363.253
Ostala potraživanja	3.790.531	11.352.850
Potraživanja za PDV – ulazni porez	20.628	10.403

Ostala potraživanja iskazana u iznosu od 3.790.531 KM u odnosu na prethodnu godinu manja su za 66,61 %. U okviru ostalih kratkoročnih potraživanja, najznačajnija su potraživanja u iznosu od 2.733.955 KM od HT d.d Mostar temeljem sufinanciranja.

Potraživanja za akontacije poreza na dobit iskazana su u iznosu od 816.022 KM i odnose se na uplaćene akontacije poreza u 2006. godini. Revizijom je utvrđeno da je Društvo dana 16.12.2010. godine podnijelo zahtjev Federalnom ministarstvu financija-Poreznoj Upravi FBiH za povrat navedenih sredstava. Do momenta okončanja revizije, nije izvršen povrat sredstava.

Potraživanja od djelatnika iskazana su u iznosu od 366.690 KM i najvećim dijelom se odnose na sumnjiva i sporna potraživanja od djelatnika u iznosu od 360.220 KM, koja su utužena i ispravljena na teret rashoda poslovanja. Ista se odnose na potraživanja po osnovu otuđenja novca, pljačku od strane uposlenika i ne vraćanja kredita bivšeg djelatnika.

Preporuka:

U cilju zaštite naplate i realnog iskazivanja potraživanja potrebno je dosljedno i u potpunosti poštivati usvojene politike potraživanja i ojačati nadzor nad primjenom usvojenih procedura, kako bi se osigurala razumna sigurnost da se poslovi i zadaci odvijaju sukladno postavljenim ciljem i uz najbolju korist za Društvo.

4.7 Novac i novčani ekvivalenti

Novčana sredstva iskazana kao gotovina i ekvivalenti gotovine na dan 31.12.2010. godine iznosila su:

	<u>31.12.2010.</u>	<u>31.12.2009.</u>
Transakcijski računi (u domaćoj valuti)	5.375.429	5.057.671
Blagajna (u domaćoj valuti)	2.517	4.382
Devizni račun	245.199	1.335.059
Devizna blagajna	454	460
Ostala izdvojena sredstva	2.346.996	2.369.081
	<u>7.970.595</u>	<u>8.766.653</u>

Gotovina i ekvivalenti gotovine odnose se na sredstva koja se vode na računima i u blagajnama.

Društvo ima otvorene transakcijske i devizne račune u slijedećim bankama: UniCredit Bank d.d. Mostar, Raiffeisen Banka d.d. Sarajevo, Hypo Alpe Adria Banka d.d. Mostar, Nova Banka a.d. Banja Luka i Intesa Sanpaolo bank d.d. Sarajevo.

Ostala izdvojena sredstva u iznosu od 2.346.996 KM odnose se na namjenska oročena sredstva dana 02.07.2010. godine na period od 6 mjesec kod UniCredit Bank d.d. Mostar u iznosu od 977.915 KM (500.000 EUR-a) i namjenska oročena sredstva dana 26.08.2010. godine na period od 12 mjeseci kod UniCredit Bank d.d. Mostar u iznosu od 1.369.081 KM (700.000 EUR-a). Iskazana sredstva su usuglašena sa izvješćima banaka. Nije prezentirana dokumentacija vezana za izbor poslovne banke kod koje su oročena navedena sredstva iz koje bi se moglo potvrditi da je Društvo izabralo prihvatljivu banku. Također je utvrđeno da Društvo nije aktima uredilo proceduru investiranja slobodnih novčanih sredstava, uključujući tko daje prijedlog za oročenje sredstava, donosi Odluku o oročenju sredstava, provodi proceduru odabira najpovoljnije banke i slično.

Preporuke:

Potrebno je odabir banke za oročenje sredstava vršiti transparentno temeljem kvalifikacijskih kriterija (visina kapitala banke, struktura aktive, odobrenje Agencije za bankarstvo, certifikat o osiguranju depozita, odgovarajuća financijska izvješća) u cilju postizanja što veće kamatne stope.

Potrebno je usvojiti procedure investiranja slobodnih novčanih sredstava.

4.8 Obveze

U financijskim izvješćima iskazane su obveze u iznosu 6.220.893 KM, od čega dugoročne obveze u iznosu 819.518 KM i kratkoročne obveze u iznosu 5.401.375 KM.

Struktura iskazanih obveza je slijedeća:

	31.12.2010.	31.12.2009.
O b v e z e	6.220.893	15.003.494
Dugoročne obveze	819.518	1.550.161
Dugoročna razgraničenja i rezerviranja	819.518	1.550.161
Druga dugoročna razgraničenja	425.390	128.280
Dugoročna rezerviranja	394.128	1.421.881
Kratkoročne obveze	5.401.375	13.453.333
Kratkoročne financijske obveze	44.977	80.396
Obveze prema dobavljačima i druge obveze	2.285.980	3.467.063
Obveze prema dobavljačima povezanim pravnim licima	827.942	812.946
Obveze za porez na dodatnu vrijednost	12.724	21.178
Obveze za ostale poreze, doprinose i druga davanja	529.834	1.051.816
Druge kratkoročne obveze	915.480	1.581.123
Pasivna vremenska razgraničenja	3.070.418	9.905.874

Dugoročna razgraničenja i rezerviranja iskazana su u iznosu 819.518 KM, od čega se na rezerviranje troškova adaptacije zgrade u Čapljini odnosi 406.815 KM. Rezerviranje je izvršeno na osnovu procjene troškova koje pripadaju Društvu sukladno Sporazumu između Društva i HT d.d Mostar o snošenju troškova adaptacije zajedničke zgrade u Čapljini zaključenog 13.12.2006. godine. U tijeku je izvođenje radova na adaptaciji zgrade, po završetku istih Društvo će troškove refundirati HT d.d Mostar.

Na ime rezerviranja troškova za građevinske radove na uređenju parking prostora objekta u Mostaru odnosi se 18.575 KM.

Revizijom smo utvrdili da iznos od 18.575 KM nije trebalo u financijskim izvješćima iskazati kao rezerviranja, nego obvezu Društva prema HT d.d. Mostar, obzirom da je Sporazum o rekonstrukciji i korištenju parking prostora zaključen 13.10.2004. godine. Prema članku 2. Sporazuma Društvo se obvezalo da će nakon završetka radova refundirati srazmjerni dio ukupne cijene troškova. Angažirani izvođač radova od strane HT d.d. Mostar (po Sporazumu) je završio radove i ispostavio okončanu situaciju 07.05.2005. godine. Iako su navedeni radovi već odavno završeni, srazmjerna podjela troškova u proteklom periodu nije izvršena. Uprava Društva je tek 24.01.2011. godine, donijela Odluku o formiranju Povjerenstva ispred Društva. Zapisnik zajedničkog povjerenstva (Društvo i HT d.d. Mostar) za refundaciju troškova za građevinske radove sačinjen je 01.02.2011. godine. Prema istom utvrđen je iznos od 18.575 KM. Obzirom na datum, sukladno MRS -10 Događaji nakon datuma bilance i sukladno MRS 37-Rezerviranje, potencijalne obveze i potencijalna sredstva, stvoreni su svi uslovi za priznavanje obveze i stvarnog troška, a ne rezerviranja, jer nije prisutna neizvjesnost u pogledu roka i iznosa.

Dugoročna rezerviranja iskazana u iznosu od 394.128 KM odnose se na rezervirana sredstva po započetim sudskim sporovima (13 aktivnih) u iznosu od 164.800 KM od kojih su najvećim dijelom tužbe za isplatu razlika plaća po odredbama Kolektivnog ugovora.

Revizijom smo utvrdili da je Društvo u prethodnim godinama rezerviralo sredstva za isplatu razlika plaća samo po tužbama. Nije izvršeno rezerviranje, iako je na datum bilance 2009. godine postojalo realno i objektivno saznanje da je nastala sadašnja obveza proizašla iz prošlih događaja po zaključenim sporazumima sa djelatnicima i izvansudskim nagodbama, kao i da je postojala vjerovatnoća da će doći do odliva resursa, odnosno preciziran je rok da će se isplate desiti do 01.09.2010. godine. Neizvjesnost je postojala samo po pitanju ukupnog iznosa razlike plaća, što je trebalo procijeniti, čime nije postupljeno sukladno točki 14. MRS – 37 Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Tako navodimo da su dopisom Sektora financija od 10.02.2010. godine, utvrđene nove obveze za razlike plaća u iznosu od 471.786 KM. Navedeni iznos nije priznat u financijskim izvješćima u 2009. godini, kao rezerviranja, nego je ovu informaciju Društvo objavilo u Zabilješkama o financijskim izvješćima kao događaji nakon datuma bilance, navodeći realno očekivanje da će doći do odliva resursa u 2010. godini. Na ovaj način je Društvo objavilo prirodu i vrstu obveze kao i očekivani odliv resursa a da prethodno uz ispunjenje svih uvjeta nije izvršilo priznavanje, odnosno rezerviranje. Tijekom obavljanja revizije dato nam je obrazloženje od

odgovornih osoba da se radi o potencijalnim obvezama. Isto ne možemo prihvatiti jer nije sukladno točki 13.b) MRS – 37 prema kojem potencijalne obveze koje nisu priznate kao obveze zato što su to sadašnje obveze koje ne ispunjavaju kriterije za priznavanje jer nije vjerovatno da će za podmirenje obaveze biti potreban odliv resursa koji sadrži ekonomske koristi ili što se ne može dati dovoljno pouzdana procjena iznosa te obveze.

Rezerviranja za otpremnine, jubilarne nagrade u iznosu od 229.328 KM izvršene su na osnovu aktuarske procjene za period 2011-2012. godina. Sva rezerviranja su iskazana na dugoročnim rezerviranjima. Iako propisanim kontnim planom u FBiH nije predviđena pozicija kratkoročne rezervacije, po našem mišljenju, sukladno točki 60. MRS 1- Prezentacija financijskih izvješća ispravno bi bilo da je izvršena klasifikacija na kratkoročna rezerviranja za dio obveza koja dopijevaju u narednoj godini, a dio obveza koja dopijevaju nakon godine kao dugoročna rezerviranja.

Revizijom smo utvrdili da su u revidiranoj godini nepravilno izvršena ukidanja rezerviranja, čime su troškovi poslovanja uvećani za 239.779 KM, što nema utjecaja na financijska izvješća, jer su istovremeno za isti iznos i uvećani prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja, iako nisu stvoreni uslovi za priznavanje prihoda. Posljedica ovakvog načina ukidanja rezerviranja je da su precijenjeni troškovi poslovanja i prihodi u navedenom iznosu.

Na dan 31.12.2009. godine, izvršene su rezervacije po aktuarskoj procjeni za 2010. godinu na ime otpremnina (redovnih i potencijalnih) i jubilarnih nagrada u iznosu od 239.779 KM. Tijekom 2010. godine, na poziciji obračunatih rezerviranja ukinut je navedeni iznos. Prilikom ukidanja rezerviranja za iskorištena sredstva (isplaćene naknade) ponovo su terećeni troškovi poslovanja u 2010. godini i isplaćeno je ukupno na ime otpremnina i jubilarnih nagrada 345.337 KM. Umjesto evidentiranja stvarnih izdataka na teret obračunatih rezerviranja, a na troškovima razlike manje rezerviranih naknada od stvarnih (239.779 KM–345.337 KM=105.557 KM) knjižen je ponovo stvarni iznos, čime su troškovi poslovanja– izdaci za ostala materijalna prava uposlenih u iznosu od 239.779 KM, dva puta iskazani (u 2009. godini prilikom rezervacija i ponovo u 2010. godini). Istovremeno je prilikom ukidanja rezerviranja cjekolupan rezervirani iznos oprihodovan.

Prema točki 92. Okvira za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvješća, prihodi se mogu priznati u bilanci uspjeha kada dođe do povećanja budućih ekonomskih koristi povezanih sa povećanjem sredstava ili smanjenja obveza, koje se mogu pouzdano izmjeriti. U konkretnom slučaju nije došlo ni do povećanja sredstava ili smanjenja obveza. Također ne može se primijeniti princip sučeljavanja troškova i prihoda (koji se primjenjuje npr. kod rezerviranja za date garancije za prodane proizvode). Rezerviranje za otpremnine i jubilarne nagrade za režijsko osoblje ne može dovesti do priznavanja prihoda, izuzev ukoliko je rezervirano više, a stvarni izdaci su manji.

Kratkoročne financijske obveze iskazane su u iznosu od 44.977 KM i najvećim dijelom se odnose na obveze za primljene depozite u zemlji i iz inozemstva u iznosu 26.631 KM i obveze po uputničkom računu prema Poduzeću za poštanski saobraćaj RS a.d Banja Luka u iznosu 15.282 KM.

Obveze prema dobavljačima iskazane su u iznosu 827.942 KM, od čega dobavljači u zemlji u iznosu od 745.096 KM i dobavljači u inozemstvu u iznosu od 82.846 KM. Prema ročnoj strukturi obveze do 31 dan iznose 705.170 KM. Prema strukturi najveće su obveze prema dobavljačima: NET d.o.o Mostar 95.296 KM, Combis d.o.o Sarajevo 84.285 KM, JP BH Pošta d.o.o Sarajevo 70.203 KM, Ministarstvo finansija HNŽ 61.978 KM i Ministarstvo financija ŽZH 58.339 KM.

Obveze prema zaposlenim iskazane su u iznosu 892.082 KM i odnose na neizmirene obveze za neto plaće i naknade uposlenim za mjesec prosinac 2010. godine. Isplata istih izvršena je u siječnju 2011. godine.

Obveze za poreze, doprinose i druga davanja u iznosu 529.834 KM i iste se odnose na obveze za poreze na dohodak i doprinose (za MIO, zdravstveno osiguranje, osiguranje od neuposlenosti) prema zaposlenim, ugovorima o djelu, članovima Nadzornog odbora i drugim za mjesec prosinac 2010. godine.

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana su u iznosu od 3.070.418 KM. Najveća su razgraničenja za potraživanja od HT d.d. Mostar u iznosu 2.733.955 KM, po Sporazumu o sufinanciranju–materijalni troškovi u iznosu od 2.545.036 KM i za investicije u iznosu od 188.919 KM. Na dan 31.12.2010. Sporazum o sufinanciranju od strane HT d.d. Mostar je istekao. Društvo je dobilo suglasnost od resornog ministarstva dana 13.12.2010. godine o preraspodjeli plaćanja dotacija od HT d.d Mostar u 2011. godini u visini od 2.708.854 KM. Navedenu suglasnost Skupština Društva je potvrdila Odlukom od 14.12.2010. godine.

U okviru pasivnih vremenskih razgraničenja iskazani su obračunati troškovi razdoblja za koje nije primljena faktura u iznosu od 331.166 KM, od čega na međunarodni međuoperatorski promet odnosi 323.420 KM i odložene prihode po osnovu naplate štete od osiguravajućih društava 5.297 KM.

Preporuke:

Priznavanje rezerviranja vršiti sukladno ispunjenju uvjeta iz točke 14. MRS 37-Rezerviranje, potencijalne obveze i potencijalna sredstva, dok prilikom ukidanja rezerviranja za otpremnine i jubilarne nagrade, stvarne izdatke evidentirati na teret obračunatih rezerviranja, a razliku manje rezerviranih sredstava evidentirati na troškove tekućeg perioda.

4.9 Kapital

U financijskim izvješćima iskazana je slijedeća struktura kapitala:

	31.12.2010.	31.12.2009.
KAPITAL	25.401.331	25.079.709
Upisani osnovni kapital	26.335.069	26.335.069
Ostale rezerve	822.676	822.676
Akumulirana (zadržana) dobit	321.622	69.625
(Akumulirani–preneseni gubitak)	(2.078.036)	(2.147.661)

Upisani temeljni kapital registriran kod nadležnog registarskog suda u iznosu od 26.335.069 KM usklađen je sa knjigovodstvenim stanjem. Prema Rješenju o registraciji Općinskog suda u Mostaru, broj: Tt-O-562/09 od 28.12.2009. godine, osnivači Društva su Federacija BiH, Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb i Hrvatska pošta d.d. Zagreb.

Naime, vrijednost temeljnog kapitala je izmijenjena statutarnom Odlukom Skupštine Društva od 24.04.2009. godine o izmjeni Statuta radi povećanja temeljnog kapitala, kojom je utvrđena vrijednost temeljnog kapitala u iznosu od 26.335.069 KM. U temeljnom kapitalu članovi sudjeluju s udjelom i to:

- Federacija BiH 16.527.889 KM ili 62,76 %,
- Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb 7.976.892 KM ili 30,29 %,
- Hrvatska pošta d.d. Zagreb 1.830.288 KM ili 6,95 %.

Povećanje je izvršeno prema Odluci Skupštine o rasporedu dobiti za 2008. godinu, prema kojoj je 50% revidirane neto dobiti nakon oporezivanja u iznosu od 381.349 KM raspoređeno na povećanje kapitala sukladno vlasničkoj strukturi. Dio dobiti u iznosu od 356.349 raspoređen je u rezerve Društva, a ostatak 25.000 KM na financiranje donacija.

Tijekom revidirane godine, provedeno je knjigovodstveno evidentiranje Odluke Skupštine Društva o rasporedu dobiti za 2009. godinu, prema kojoj je revidirana neto dobit u iznosu od 69.625 KM raspoređena za pokriće akumuliranog gubitka u skladu sa MRS i MSFI, nakon korekcije ranije prezentiranih financijskih izvješća.

Društvo je za 2010. godinu ostvarilo 405.845 KM dobiti po bilanci uspjeha odnosno 842.234 KM po poreznoj bilanci. Obveza poreza na dobit u iznosu od 84.223 KM iskazana je sukladno oporezivoj dobiti, tako da je neto dobit u revidiranoj godini iznosila 321.622 KM.

Akumulirani (preneseni) gubitak iskazan je u iznosu od 2.078.036 KM i odnosi se najvećim dijelom na gubitak iz 2007. godine (2.068.126 KM), kada je izvršeno smanjenje kapitala temeljem primijenjene politike Uprave o privremenom utvrđivanju praga značajnosti za 2007. godinu, sukladno MRS 8-Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške. Iskazani gubitak u najvećem dijelu odnosi se na propuštanje primjene odredbi Kolektivnog ugovora za djelatnike HPT-a iz 2002. godine, kada su u tom razdoblju plaće isplaćivane u manjem iznosu od onog koji je predvidio Kolektivni ugovor.

4.10 Prihodi

Prihodi ostvareni u obračunskom periodu iskazani su u slijedećim iznosima:

	2010.	2009.
PRIHODI	28.030.469	28.128.368
Prihodi po osnovu prodaje–operativni prihodi	19.943.741	19.532.774
Financijski prihodi	160.357	245.779
Dobici od prodaje stalne imovine	19.214	3.630
Ostali prihodi	7.907.157	8.346.185

Prihodom se smatra priljev novca ili novčanih ekvivalenata, iskazana potraživanja ili ostvarene druge naknade, što sve proizlazi iz tijeka redovitih aktivnosti od prodaje roba, pružanja usluga i uporabe od strane drugih osoba, resursa Društva koji donose kamate, tantijske i dividende. Prihodi se u računu dobitka/gubitka, iskazuju po fer vrijednostima u visini obračunatih isporuka proisteklih iz redovitih aktivnosti Društva i u visini dobitaka proisteklih i iz drugih aktivnosti Društva.

Priznavanje prihoda u međuoperatorskom i međunarodnom prometu vrši se temeljem Metodologije za obračun troškova završne faze u međuoperatorskom i međunarodnom poštanskom prometu, potpisane od strane sva tri operatera u BiH.

Prihodi od dotacija po Sporazumu o podjeli zajedničkog poduzeća HPT d.o.o Mostar se evidentiraju na poziciji ostalih prihoda po principu naplaćenog potraživanja.

Prihod od prodaje u iznosu od 19.943.741 KM u ukupnim prihodima sudjeluju sa 71,15 % i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 2,1 %. U okviru istih, najznačajniji su prihodi od pismovnih pošiljaka u iznosu od 11.281.921 KM, ostvareni prodajom poštanskih maraka i naplaćeni u gotovini u iznosu od 1.078.494 KM, od prodaje pošte na kredit 7.376.991 KM i od distribucije računa za svoje klijente od 2.024.517 KM. Značajni su prihodi od financijskih usluga u iznosu od 4.793.681 KM ostvareni: obavljanjem poslova platnog prometa u iznosu od 2.207.848 KM, naplatom računa u iznosu od 949.951 KM, uslugom izvršenom za račun MIO u iznosu od 1.435.867 KM i ostalim financijskim uslugama u iznosu od 118.937 KM.

Od obavljanja poštanskih usluga unutar i van zemlje, koje obavljaju tri operatera (pošte RS, BH pošta i Hrvatska pošta) jedni za druge ostvaren je prihod u iznosu od 1.181.535 KM i to za unutarnji promet 952.999 KM i međunarodni promet 270.064 KM.

Prihodi od prodaje robe ostvareni su u iznosu od 503.349 KM, a najviše temeljem prodaje filatelije 272.332 KM (na međunarodnom tržištu 160.631 KM i domaćem tržištu 111.701 KM), zatim od prodaje vrijednosnica na domaćem tržištu 230.153 KM i ostali prihodi od prodaje 864 KM.

Prihodi od zakupnine su iskazani u iznosu od 467.013 KM i odnose se na prihode od izdavanja prostora u zakup za potrebe CIPS-a u iznosu od 408.313 KM, prihode od iznajmljivanja poslovnih prostora drugim zakupcima u iznosu od 49.074 KM i prihode od zakupa za bankomate i automate u iznosu od 9.626 KM.

Financijski prihodi iskazani u iznosu od 160.357 KM odnose se na prihode temeljem oročenih sredstava kod banaka (141.859 KM) i prihode od zateznih i kamata na zajmove i depozite te pozitivne tečajne razlike (18.498 KM).

Ostali prihodi iskazani su u iznosu od 7.907.157 KM i čine ih u najvećem dijelu prihodi temeljem sufinansiranja od strane HT d.d. Mostar u iznosu od 6.772.134 KM. Oprihodovani iznos se odnosi na naplaćeni prihod temeljem sufinansiranja za operativne troškove u iznosu od 6.364.174 KM i za investicije 407.960 KM.

U okviru ostalih prihoda iskazani su prihodi po osnovu usklađivanja po MRS 19-Primanja zaposlenih (aktuarska procjena) u iznosu od 375.715 KM. Prema prezentiranoj dokumentaciji, utvrđeno je da je oprihodovanje izvršeno sukladno Odluci Uprave Društva od 07.02.2011. godine o rezerviranjima za rizike i troškove za 2010. godinu. Prema navedenoj Odluci, Uprava je prihvatila Neovisno aktuarsko mišljenje o primjeni MRS 19-Primanja uposlenih iz siječnja 2011. godine. Sukladno navedenom, Uprava Društva je rezervirala sredstva za 2011. i 2012. godinu, u visini diskontnih vrijednosti utvrđenih na dan 31.12.2010. godine (ukupno 229.328 KM). Prema obrazloženju odgovorne osobe, izvršeno je oprihodovanje ranije rezerviranih sredstava za jubilarne nagrade i otpremnine za 2013. i 2014. godinu u iznosu od 375.715 KM.

Međutim, utvrđeno je da Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama, nije definirano na koji se period vrše rezerviranja po osnovu primjene MRS 19-Primanja zaposlenih (npr. dvogodišnji ili petogodišnji period), tako da je u ovom slučaju promijenjena dotadašnja računovodstvena praksa bez adekvatne Odluke i obrazloženja Uprave Društva.

Na poziciji ostalih prihoda evidentirani su prihodi od ukidanja rezerviranja za jubilarne nagrade i otpremnine u iznosu od 239.779 KM. Isti iznos evidentiran je i na poziciji troškova jubilarnih nagrada i otpremnina, o čemu je dato šire pojašnjenje u točki 4.8. Izvješća. Za navedeni iznos više su iskazani ukupni prihodi Društva, a samim tim i obaveze po osnovu naknada i doprinosa (opći vodni doprinos, doprinos za šume, turističke zajednice) po godišnjem obračunu, kojima su osnovica za obračun ukupni prihodi Društva.

Preporuka:

Potrebno je vlastitim računovodstvenim politikama definirati period za koji se vrše rezerviranja po osnovu primjene MRS 19-Primanja zaposlenih i dosljedno poštivati usvojene politike.

4.11 Rashodi

U finansijskim izvješćima iskazani su rashodi u ukupnom iznosu od 27.624.624 KM. Struktura rashoda je slijedeća:

	31.12.2010.	31.12.2009.
RASHODI	27.624.624	28.058.743
Operativni rashodi	25.579.597	27.054.092
Financijski rashodi	37.758	66.613
Rashodi od ostalih aktivnosti	2.007.269	938.038

Operativni rashodi u iznosu 25.579.597 KM, odnose se na troškove prodatih roba i usluga, troškovi amortizacije, administracije i distribucije, te drugi operativni rashodi. Najveći su troškovi poslovanja u iznosu od 25.213.626 KM. Struktura istih je slijedeća:

	31.12.2010.	31.12.2009.
TROŠKOVI POSLOVANJA	25.213.626	26.637.594
Materijalni troškovi	1.421.239	1.455.176
Amortizacija	1.199.592	1.624.312
Troškovi primanja zaposlenih	16.462.927	17.028.113
Troškovi usluga	3.396.916	3.084.624
Razni troškovi poslovanja	2.266.259	2.625.883
Rezervisanja za rizike po sudskim sporovima	41.300	552.609
Ostala rezerviranja za rizike i troškove obveza	425.390	266.877

Materijalni troškovi iskazani su u iznosu 1.421.239 KM. Ove troškove čine troškovi sirovina i materijala, energije, rezervnih dijelova i sitnog inventara.

Troškovi primanja djelatnika iskazani su u iznosu od 16.462.927 KM i predstavljaju najveće troškove Društva sa učešćem od 65,29% u troškovima poslovanja. Bruto plaće djelatnika su iznosile 14.115.674 KM i ostali troškovi djelatnika 2.347.253 KM.

Obračun plaća i naknada reguliran je Kolektivnim ugovorom za područje djelatnosti poštanskog saobraćaja od 10.01.2007. godine („Službene novine FBiH“ broj: 01/07). Od početka primjene istog od 11.01.2007. godine, Društvo nije uskladilo interne akte u roku od 90 dana i nije poštovalo Kolektivni ugovor u dijelu obračuna i isplata plaća. Usklađivanje internih akata sa Kolektivnim ugovorom izvršeno je 11.08.2008. godine, donošenjem Pravilnika o radu, dok je početak primjene Kolektivnog ugovora u Društvo bio 01.10.1008. godine.

Posljedice neusklađivanja Pravilnika o radu sa Kolektivnim ugovorom u prethodnim godinama, je da je u periodu od 2007. godine do 30.09.2008. godine, obračunavana i isplaćivana manja plaća djelatnicima od one utvrđene Kolektivnim ugovorom za šta su nastale razlike plaća. Iste su iskazane na ostalim rashodima.

Plaće Uprave Društva regulirane su Zakonom o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija Federacije BiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH („Službene novine

FBiH“ br.12/09). Na osnovu prethodne suglasnosti Federalnog ministra resornog ministarstva mjesečna neto plaća Predsjedniku Uprave utvrđena je u visini 4,6 prosječnih mjesečnih neto plaća isplaćenih u FBiH za prethodna tri mjeseca, a za izvršne direktore u visini 4,4. Tako utvrđene plaće uvećavaju se za visinu minulog rada što je predviđeno člankom 5. stav 2. Zakona i za iznos poreza na dohodak 10%, što nije predviđeno ovim Zakonom.

Obračun koristi članovima Uprave Društva koje su primljene na osnovu nesamostalne djelatnosti i ulaze u dohodak fizičkog lica za korištenje vozila u privatne svrhe (0-24 h) nije vršen sukladno Zakonu o porezu na dohodak („Službene novine FBiH“: broj 10/08 i 09/10) i Pravilnikom o primjeni Zakona o porezu na dohodak („Sužbene novine FBiH“ broj: 67/08 i 04/10). Naime, obračun je izvršen na osnovu Odluke Uprave Društva od 22.02.2010. godine, prema kojoj je Sektoru financija naloženo da obračun koristi za članove Uprave obračuna koristi neto na ruke, sukladno menadžerskom ugovoru članak 10. (bez poreza), odnosno porez snosi Društvo, iako člankom 10. menadžerskog ugovora ovako nešto nije predviđeno. Istom Odlukom određeno je da Upraviteljima SP –a kao i ostalim djelatnicima obračun koristi vrši se kao neto iznos, odnosno porez na korist plaća djelatnik. Od 7 djelatnika kojim je odobreno korištenje službenih vozila u privatne svrhe, obračun koristi je izvršen samo za tri (dva člana Uprave i jednog voditelja SP) u iznosu od 6.623 KM, te na navedeni iznos su obračunati i plaćeni porez i doprinosi. Predsjedniku Uprave iako je uredno vođen nalog za korištenje službenog vozila u privatne svrhe nije obračunata korist, niti porez i doprinosi, obzirom da Služba autoprometa nije dostavila isti na obračun Službi financija.

Pored činjenice da troškovi goriva za vrijeme korištenja službenih vozila u privatne svrhe, snosi Društvo i porez na obračun koristi koju imaju navedeni djelatnici, a koje se tretiraju kao neto prihod djelatnika, također snosi Društvo. Na ovaj način neosnovano se povećavaju troškovi Društva.

Najviša isplaćena neto plaća u 2010. godini iznosila je 4.272 KM koju čine 4,6 prosječnih neto plaća isplaćenih u FBiH, naknada za minuli rad i porez 10%. Najniža neto plaća isplaćena je u iznosu 594 KM. Prosječna isplaćena neto plaća u 2010. godini iznosila je 1.070 KM. Prosječan broj djelatnika na osnovu sati rada je 696.

Ostali troškovi djelatnika iskazani su u iznosu 2.347.253 KM, od čega su najveće naknada za topli obrok u iznosu 1.353.217 KM, regres za godišnji odmor 538.323 KM i naknada za prijevoz na posao i sa posla 455.714 KM.

Revizijom smo utvrdili da je članovima Uprave Društva isplaćen regres u visini njegove jedne neto plaće, u rasponu od 2.500 do 3.667 KM. Ukupno za Upravu Društva isplaćeno je u iznosu 13.182 KM. Odluku o isplati regresa od 24.05.2010. godine, donijela je Uprava Društva, a ne Nadzorni odbor. Visina regresa određena je menadžerskim ugovorima, a što nije sukladno članku 5. stavak 2 Zakona o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija Federacije BiH i javnih poduzeća u većinskom vlasništvu FBiH. Obzirom da je istim određeno da na ostale materijalna prava po osnovu rada, koja nisu utvrđena ovim Zakonom (u dijelu koji se odnosi na javna poduzeća) primjenjuju se važeći propisi o radu i kolektivni ugovori. Kolektivnim ugovorom Društva visina regresa za korištenje godišnjeg odmora određena je u visini 70% prosječne neto plaće u Društvu, odnosno 747 KM koliko je isplaćeno ostalim djelatnicima Društva. Iako isti nisu usklađeni sa prethodno navedenim zakonom, federalni ministar resornog ministarstva je dao suglasnost na menadžerske ugovore.

Troškovi usluga iskazani su u iznosu 3.396.916 KM, od čega su najveće troškovi tekućeg održavanja (građevinskih objekata, transportnih sredstava, softwera, čuvanja PT objekata) u iznosu 1.345.936 KM. Usluge posredovanja u iznosu 1.174.883 KM odnose se na troškove obračuna sa BH Poštom, HP Zagreb i Poštom RS po poštanskom prometu, po uputničkom prometu i međunarodnom poštanskom prometu.

Razni troškovi poslovanja iskazani su u iznosu od 2.266.259 KM, od čega su najveće bankarske usluge u iznosu 591.002 KM i izdaci za ostala materijalna prava djelatnika u iznosu 506.706 KM.

Izdaci za ostala materijalna prava djelatnika veći su od planiranih za 46,36%. Najveći su izdaci za poticajne otpremnine koji nisu ni planirani, a realizirani su u bruto iznosu 156.797 KM (87.946 KM do neoporezivog iznosa i 68.851 KM iznad oporezivog iznosa). Neto poticajne otpremnine isplaćene su u iznosu 126.640 KM i odnose se na 7 poticajnih otpremnina. Pojedinačne neto otpremnine isplaćene su u rasponu od 10.500 do 25.000 KM. Obračun istih vršen je prema Odluci Uprave Društva o programu poticajnih otpremnina za sporazuman prestanak ugovora o radu od 16.07.2010. godine.

Izdaci za jubilarne nagrade iskazani su u iznosu 142.259 KM, od čega isplate iznad neoporezivog dijela u iznosu 77.752 KM.

Naknade članovima Nadzornog odbora, Odbora za reviziju i Skupštini Društva iskazane su u iznosu od 188.395 KM, od čega naknade Nadzornom odboru u iznosu 118.295 KM za 9 članova. Za tri člana Nadzornog odbora i Skupštine Društva, koji su predstavnici kapitala i državljani Republike Hrvatske isplate naknada su vršene na osnovu Odluke o visini naknade kao i drugim članovima, bez ugovora o angažmanu i bez dozvole za rad, jer Društvo nije podnijelo zahtjev nadležnoj Službi za upošljavanje prema članku 9. Zakona o upošljavanju stranaca.

Putni troškovi iskazani su u iznosu od 54.697 KM, od čega dnevnice za službena putovanja u inozemstvo u iznosu od 18.720 KM. Putni nalozi nisu ispravno popunjeni za službena putovanja u inozemstvo, jer nisu evidentirani sati prelaska granice BiH. Tako je obračun dnevnica za stranu državu u kojoj je vršeno putovanje vršeno od momenta polaska/povratka na službeno putovanja, a ne od sata prelaska granice, što nije sukladno članku 9. Uredbe o naknadama troškova za službena putovanja („Službene novine FBiH“, broj: 63/10). Pravilnikom o radu–Prilog III u dijelu Naknada troškova za službena putovanja koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inozemstvo nisu ni regulirane sukladno Uredbi o naknadama troškova za službena putovanja.

Financijski rashodi iskazani su u iznosu 37.758 KM i odnose se na sufinancirane kamate na kredite, zatezne kamate i negativne tečajne razlike.

Ostali rashodi iskazani su u iznosu od 2.007.269 KM. Najveći se odnose na ispravku nenaplativih potraživanja i ulaganja u iznosu od 1.283.238 KM.

U okviru ostalih rashoda iskazani su naknadno utvrđeni rashodi iz prethodnih godina u iznosu od 652.781 K, od čega se najveći dio u iznosu 608.118 KM odnosi na isplaćene razlike plaća sa pripadajućim porezom i doprinosima zbog nepoštivanja Kolektivnog ugovora za period od 01.01.2007 do 30.08.2008. godine. Iste su nastale po sporazumima sa djelatnicima, izvansudskim nagodbama za isplatu II dijela (50%) za koje nisu rezervirana sredstva. Navedeni iznos je teretio rashode tekućeg razdoblja iako su bili ispunjeni svi uvjeti za rezerviranje u ranijem periodu.

Preporuke:

Obračun koristi za korištenje službenih vozila u privatne svrhe vršiti sukladno Zakonu o porezu na dohodak i Pravilniku o primjeni Zakona o porezu na dohodak.

Menadžerske ugovore u dijelu visine naknade za regres uskladiti, obračun i isplatu vršiti sukladno Zakonu o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija Federacije BiH i javnih poduzeća u većinskom vlasništvu FBiH.

Za predstavnike kapitala državljane Republike Hrvatske podnijeti zahtjeve nadležnoj Službi za upošljavanje radi dobivanja dozvole za rad i zaključivanja ugovora o angažmanu.

Dopuniti i uskladiti Pravilnik o radu u dijelu naknada troškova za službena putovanja koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inostranstvo sa Uredbom o naknadama troškova za službena putovanja.

4.12 Sudski sporovi

Prema podacima nadležne službe, na dan 31.12.2010. godine protiv Društva se vode 103 sudska spora, ukupne utužene vrijednosti spora od 5.300.874 KM, od čega je Društvo po presudama i nagodbama isplatilo ukupno 1.657.178 KM. Navedeni sporovi se odnose na pravomoćno i nepravomoćno okončane sudske sporove te sporove okončane sudskim i izvansudskim nagodbama po osnovu razlika plaća i ne primjene Kolektivnih ugovora iz 2002. i 2007. godine. Istovremeno, Društvo je pokrenulo i vodi 76 sudskih postupaka protiv pravnih i fizičkih lica radi naplate potraživanja po osnovu poštanskih usluga i refundiranja bolovanja preko 42 dana u iznosu od 1.803.313 KM.

4.13 Nabave

Prema prezentiranim podacima Društva, u 2010. godini zaključena su 103 ugovora o javnim nabavama, u iznosu od 2.941.644 KM. U okviru zaključenih ugovora značajan je broj provedenih natječaja za izradu idejnog rješenja poštanske marke (18 ugovora), čija se pojedinačna vrijednost kretala od 600 KM do 2.600 KM. Po osnovu provedenih otvorenih postupaka zaključeno je 40 ugovora, 31 ugovor dodijeljen je putem pregovaračkog postupka bez objave, a 14 putem konkurentskih zahtjeva. U revidiranoj godini poništena su četiri postupka javnih nabava, uložena je od strane ponuđača pet prigovora, zatim podneseno pet žalbi Uredu za razmatranje žalbe, od čega je Ured prihvatio tri žalbe ponuđača. Za vrijeme poništenih postupaka ugovorni organ je zaključio 4 Aneksa Ugovora sa dobavljačima (Delta Sekuriti d.o.o Čitluk, Adria Ipon Security d.o.o Mostar, Euroherc d.o.o Čitluk, Coin Security d.o.o Mostar) do okončanja postupka javne nabave.

U svim revidiranim postupcima koji su prethodili zaključenju ugovora nisu u potpunosti ispoštovane procedure propisane Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim aktima. Značajan broj ugovora po provedenim postupcima javnih nabava je zaključen krajem 2010. godine čija će realizacija uslijediti tek u narednoj godini. Također je utvrđeno da je za većinu provedenih otvorenih postupaka dostavljena samo po jedna ponuda zainteresiranog ponuđača, nakon čega je Društvo donosilo odluke o dodjeli ugovora i zaključivalo ugovore sa istim. Tako su nakon dostavljene jedne ponude zainteresiranog ponuđača zaključeni ugovori od kojih navodimo: nabavka usluga tiskanja poštanskih maraka i pratećih materijala za 2010. godinu; isporuka goriva i lož ulja za Središte pošta Mostar; servisiranje i održavanje uređaja i sredstava tehničke zaštite u objektima Društva i nabavka mopeda. Kod nabavke mopeda Društvo nije postupilo sukladno članu 40. Zakona o javnim nabavama BiH i nije objavilo Obavještenje o dodjeli ugovora.

Prema naprijed navedenom, može se zaključiti da nisu ispoštovane odredbe Zakona o javnim nabavkama BiH, iz razloga što ugovorni organ nije nakon otvaranja ponuda, okončao postupak dodjele ugovora, nego je isti nastavio, iako nije obezbijedio relevantnu dokumentaciju, iz koje bi se potvrdilo da je osigurana stvarna konkurencija za konkretan ugovor. Iz prezentirane dokumentacije ne može se potvrditi da je Društvo u konkretnim slučajevima dokazalo da je na tržištu ograničen broj dobavljača predmetnih nabavki odnosno da su izabrani ponuđači jedini i ekskluzivni dobavljači za te vrste roba ili usluga ili izvođenje radova.

Također uočeno je da su sa većim brojem ponuđača nakon provedenih otvorenih postupaka zaključeni Okvirni sporazumi na period od jedne godine, koji predstavljaju godišnje ugovore, kojim su između ostalog definirani cijena, rok i način plaćanja. Navedeno je u suprotnosti sa članom 32. Zakona o javnim nabavkama BiH, kojim je utvrđeno da na osnovu odredaba okvirnog sporazuma, ugovorni organ će posljedično imati pravo da tokom cijelog ugovornog perioda zaključuje ugovore sa uspješnim ponuđačem bez primjene postupaka utvrđenih ovim zakonom. Okvirni sporazum predstavlja okvir za ugovore koji će se dodjeljivati u tom razdoblju, u pogledu predmeta ugovora, predviđenih vrijednosti, opsega ili količine, kao i cijene i istim se ugovara, da ako ugovornom organu bude potrebno nešto što je predmet okvirnog sporazuma, s njim zaključuje ugovor o isporuci određene količine, po uvjetima koji su utvrđeni u okvirnom sporazumu. Ističemo da se sukladno zakonskim propisima okvirni sporazumi dodjeljuju u slučaju kada predmeti ugovora su svakodnevne usluge ili potrošne robe, čije se cijene i uslovi isporuke često mijenjaju ili su predmeti ugovora stalne popravke ili radovi na održavanju. Posebno ukazujemo Upravi Društva, da za vrijeme važenja okvirnih sporazuma, se mogu zaključivati pojedinačni ugovori sa uspješnim ponuđačem bez primjene postupaka propisanih zakonom.

Prema prezentiranoj dokumentaciji, utvrđeno je da za provedene postupke sponzorsko-promocijskih usluga (HŠK „Zrinjski“ Mostar 10.000 KM i NK „Široki Brijeg“ 10.000 KM) i usluga sponzoriranja (Udruga umirovljenika HPT Herceg Bosne 10.000 KM), ne može se potvrditi da su ispunjeni zakonski uvjeti za provođenje pregovaračkog postupka bez objave. Vezano za navedene nabavke kao i za nabavku održavanja, razvoja i modernizacije informacijskog sustava („Pincom“ d.o.o Mostar 129.224 KM) i održavanja, razvoja i modernizacije poštanskog poslovanja („MIPS“ d.o.o Zagreb 181.188 KM), ne može se potvrditi da je ugovorni organ, u slučaju da je pozvan jedan kandidat na pregovore, verificirao da li su kvalifikacije kandidata sukladne kriterijima navedenim u pozivu i da je pregovorao tehničke, ekonomske,

pravne i druge aspekte ugovora s ciljem postizanja ekonomski najpovoljnije ponude za ugovorni organ, kako je propisano člankom 30. točka 2.b) Zakona.

Provedenom revizijom utvrđeno je da odlukama Uprave Društva o pristupanju javnoj nabavi nije utvrđena procijenjena vrijednost nabave, kako je propisano člankom 9. internog Pravilnika o javnim nabavama.

Od ukupno 28 revidiranih postupaka, kod slijedećih smo utvrdili nepravilnosti:

1. Predmet ugovora: Nabavka roba-goriva i lož ulja za potrebe Središta pošta Mostar; Izabrani ponuđač: »Lamina« d.o.o. Mostar; Ugovor zaključen 14.07.2010. godine; Iznos ugovora: 269.100 KM (sa PDV-om).

- U Zapisniku sa otvaranja ponuda nije iskazan popust od 2% naveden u Izjavi dobavljača, čime je konačna cijena ponude iznosila 279.973 KM (sa PDV-om), a ne 285.687 KM kako je utvrđeno Zapisnikom. Naprijed navedeno je u suprotnosti sa člankom 13. Uputstva o primjeni Zakona o javnim nabavkama BiH, prema kojem se u zapisnik bilježi svaki popust naveden u ponudi.
- Sa izabanim ponuđačem „Lamina“ d.o.o Mostar zaključen je Okvirni sporazum (godišnji ugovor o isporuci goriva i lož ulja za Središte pošta Mostar) na period od jedne godine na iznos od 230.000 KM (bez PDV-a), iako je ponuda izabranog ponuđača iznosila 244.177 KM (bez PDV-a). Ugovorom je utvrđeno je da maksimalno planirana vrijednost okvirnog sporazuma 230.000 KM te da naručitelj zadržava pravo tijekom godine naručiti i manju vrijednost od planirane. Navedeno je u suprotnosti sa člankom 39. Zakona o javnim nabavama BiH točka 3. prema kojem prilikom dodjele ugovora o nabavci, cijena navedena u najuspješnijoj ponudi ne može se mijenjati. Iz prezentirane dokumentacije, nije se moglo utvrditi na koji način je smanjen iznos ponude sa 244.177 KM na 230.000 KM, odnosno na kojim stavkama je izvršeno umanjenje s obzirom da je ponuđač popunio obrazac za cijenu ponude-troškovnik (Anex 3), gdje su od strane ugovornog organa date količine po organizacionim jedinicama Središta pošta Mostar.

2. Predmet ugovora: Nabavka usluga–Servisiranje i održavanje uređaja i sredstava tehničke zaštite u objektima Društva; Izabrani ponuđač: „Delta Security“ d.o.o. Čitluk; Ugovor zaključen 29.04.2010. godine; Iznos ugovora: 42.623 KM (sa PDV-om).

- U Obavještenju o javnoj nabavi je navedeno da je trajanje ugovora 24 mjeseca, a ugovor sa izabranim ponuđačem je zaključen na period od 12 mjeseci.

3. Predmet ugovora: Nabavka usluga – sponzorsko-promocijske usluge tijekom natjecateljske sezone 2010/2011 **za NK Široki Brijeg**; Izabrani ponuđač: NK Široki Brijeg; Ugovor zaključen 29.04.2010. godine; Iznos ugovora 10.000 KM.

- U predmetu nabavke Ugovorni organ je jasno precizirao i već izabrao dobavljača. Provedeni pregovarački postupak bez objave upućen je samo naznačenom dobavljaču NK Široki Brijeg. Obzirom da se ne radi o ekskluzivnim pravima, odnosno usluzi koju samo određeni dobavljač može obaviti, na ovaj način nije osigurana pravična i aktivna konkurencija među potencijalnim dobavljačima, uz ostvarenje jednakog tretmana i nediskriminacije. Iako je kriterij za dodjelu ugovora bila najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude prema Zapisniku o pregovorima održanom 01.4.2010 godine, o ponuđenoj cijeni nije se pregovaralo, a u cilju postizanja ekonomski najpovoljnije ponude za ugovorni organ, čime nije postupljeno sukladno članku 30. stav 2b) Zakona o javnim nabavama BiH. Konačnu ponudu od 10.000 KM ponuđač je dostavio u visini procijenjene vrijednosti koju je odredio Ugovorni organ.

4. Predmet ugovora: Nabavka usluga– Sponzorsko-promocijske usluge za **HŠK „Zrinjski“Mostar**; Izabrani ponuđač: HŠK „Zrinjski“Mostar; Ugovor zaključen 29.04.2010. godine; Iznos ugovora: 10.000 KM.

- Pored identičnih nepravilnosti navedenih u prethodnom primjeru, utvrdili smo da je sukladno zaključenom Ugovoru u svezi sponzorsko-promocijskih usluga tijekom natjecateljske sezone 2010/2011, predviđeno avansno plaćanje i to 8 dana nakon potpisivanja ugovora, na temelju predračuna, a davatelj usluge se obavezao da će za izvršenu uslugu ispostaviti fakturu uz priložen dokaz o izvršenoj usluzi do 31.12.2010. godine, dok je u Obrascu ponude navedeno da će se faktura uz pripadajuću dokumentaciju, dostaviti odmah nakon izvršenja usluge na protokol uz dokaz o

izvršenju usluge, a plaćanje će se izvršiti u roku od 30 dana od primitka fakture. Navedeno je u suprotnosti sa člankom 39. točka 3. Zakona o javnim nabavama BiH, prema kojem prilikom dodjele ugovora o nabavci, uvjeti utvrđeni u tenderskoj dokumentaciji, ne mogu se mijenjati.

- Također iz prezentirane dokumentacije uočeno je neslaganje u datumima, tako da je Društvo uputilo poziv HŠK „Zrinjski“ Mostar da će se pregovori obaviti 21.04.2010. godine, pregovori su obavljeni 01.04.2010. godine, u Izvješću Povjerenstva navodi se da je ponuda HŠK „Zrinjski“ Mostar dostavljena 07.04.2010. godine, iako je utvrđeno da je ista zaprimljena 21.04.2010. godine, a predsjednik Uprave je donio Odluku o dodjeli ugovora 12.04.2010. godine.

5. Predmet ugovora: Nabavka usluga–Usluge odvjetnika (zastupanje pred sudom); Izabrani ponuđač: Dragan Barbarić; Ugovor zaključen 24.03.2010. godine; Iznos ugovora: 11.135 KM.

- Revizijom je utvrđeno da prilikom provođenja konkurentskog postupka bez objave, dostavljene ponude nisu bile potpune (ponuđači nisu dostavili svu traženu dokumentaciju), međutim ugovorni organ je nastavio postupak i donio odluku o dodjeli ugovora ponuđaču, iako je sukladno Zakonu trebao poništiti ovaj postupak i započeti obnovljeni postupak. Navedeni ugovor je raskinut dopisom Društva od 28.05.2010. godine zbog neizvršenja ugovornih obveza od strane odvjetnika.

Preporuka:

Postupke nabava provoditi sukladno propisanim procedurama Zakona o javnim nabavama BiH, podzakonskim i vlastitim aktima.

4.14 Ocjena IT sustava

Revizija je izvršena sukladno COBIT kontrolnim ciljevima i najboljim praksama iz standarda ISO 27001. Za obradu podataka u procesu šalterskog poslovanja Društvo koristi softversko rješenje aplikaciju MIPS, a za računovodstveno financijske poslove aplikaciju PINGOS. Softveri se izvršavaju na dvije različite tehnološke platforme, a održavaju i razvijaju ih dvije eksterne softverske firme.

Razmjena podataka između aplikacija se vrši automatski. Značajan dio manjih poštanskih ureda po ruralnim područjima nije informatiziran. Ostvareni promet na šalterima neinformatiziranih ureda se naknadno sa papirne dokumentacije unosi u modulu pozadinskog unosa aplikacije šalterskog poslovanja. Razmjena podataka sa eksternim sistemima komitenata se vrši na način da se podaci u dogovorenim formatima postavljaju na web server Društva i dostavom na eksternim medijima.

Od vremena vršenja revizije iz 2007. godine izvršena je rekonstrukcija i konsolidacija na IT infrastrukturi implementirana je tehnologija virtualizacije servera, izvršen prelazak na nove verzije operativnih sustava i poboljšanja komunikacijskih veza između središnjice i nižih organizacionih dijelova. Implementirana je aplikacija za obavljanje platnog prometa putem Interneta, aplikacija elektronskih preporučenih pošiljki, a implementacija softvera iz projekta prodaje osiguranja na šalterima pošte je u fazi testiranja. Dio preporuka datih u revizijskom izvještaju 2007. godine, a koji se odnosi na prava pristupa dijelovima aplikacija i podacima prema potrebama posla je implementiran, a neposredno prije revizije izvršena je i popuna radnog mjesta izvršnog direktora Sektora za marketnig, razvoj i informatiku, u čijoj su nadležnosti IT funkcije je značajno za donošenje i sprovođenje strateških odluka vezanih za IT funkcije.

Strategija IT razvoja iz prethodnog perioda nije revidirana i Društvo ne raspolaže sa aktuelnom strategijom IT razvoja. Uočen je i dio planiranih, a nerealiziranih projekata kao što je informatizacija neinformatiziranih poštanskih ureda. i djelimično korištenje aplikacije elektronskog platnog prometa putem Interneta. Također nisu nam prezentirani godišnjih planovi IT aktivnosti kao i godišnja izvješća o radu IT sektora kao zasebni dokumenti.

U procesu obrade ulaznih dokumenta na šalterima Društva uočili smo da su kod jednog dijela korisnika na uplatnicama(računima) svi bitni elementi uključujući i iznos barkodirani (računi mobilne telefonije HT d.d. Mostar), a kod drugih djelimično. Dio podataka koji se razmjenjuju sa drugim sistemima kao što su fajlovi uplata su tekstualni fajlovi koji se kreiraju prema zahtjevima korisnika, sadrže kontrolne elemente u obliku sumarnih kontrolnih zapisa, u procesu obrade nisu zaštićeni od moguće neovlaštene promjene.

Društvo raspolaže značajnim IT resursima, a nema izrađenu i usvojenu sigurnosnu politiku, razvijen okvir sigurnosnih standarda za (organizaciju sigurnosti, uloge i odgovornosti, fizičke kontrole i kontrole

okruženja, sigurnost operativnog sistema, mreže, aplikacija, sigurnost baza podataka) izradu pravilnika sigurnosti i sigurnosnih procedura, plan kontinuiteta posla u slučaju katastrofe i plan oporavka od katastrofe za ključne aplikacije koje se izvršavaju na IT sustavu u Društvu.

Preporuke:

Preporučujemo izradu strateškog plana razvoja IT sukladno poslovnoj strategiji Društva u svrhu racionalnog trošenja sredstava. U svrhu bolje kontrole razmotriti mogućnost informatiziranja neinformatiziranih poštanskih ureda. Preporučujemo aktivnosti na ostvarenju planiranih implementacija aplikacije elektronskog platnog prometa.

Uspostaviti proces godišnjeg planiranja i periodičnog izvještavanja o IT funkcijama u svrhu osiguranja blagovremenih korektivnih akcija Upravi Društva.

Preporučujemo poduzimanju aktivnosti na postavljanju zahtjeva korisnicima za implementaciju barkodiranja svih bitnih elemenata računa u svrhu eliminacije ljudske greške na unosu podataka na šalterima i automatizirati proces razmjene podataka sa sistemima korisnika u cilju eliminacije učešća ljudskog faktora i zaštite podatke od moguće neovlaštene izmjene.

Odgovornost za sigurnost informacija i interne kontrole je na Upravi Društva i predlažemo uvođenje funkcije upravljanja sigurnošću informacija, izradu planova za kontinuitet posla (business continuity) i plana za oporavak od katastrofe (disaster recovery plan), izradu adekvatne backup strategije za ključne aplikacije u Društvu.

5. KOMENTAR

Društvo je u ostavljenom roku dostavilo primjedbe na Nacrt Izvješća o reviziji finansijskih izvješća broj:01-2432-1/11 od 26.04.2011. godine, uz koji je priložilo dodatnu dokumentaciju. Bez obzira na korektnu i punu saradnju tokom revizije kako rukovodnog tako i ostalih djelatnika, vezano za dostavljene primjedbe na navedeni Nacrt Izvješća, dužni smo dati određena pojašnjenja.

Vezano za Vaš komentar na kvalifikaciju br. 3 Neovisnog revizorskog mišljenja, ponovno ukazujemo da ovakav način ukidanja rezerviranja uz evidentiranje istih troškova u prethodnoj i tekućoj godini, kao i oprihodovanje ukupnog rezerviranog iznosa za otpremnine i jubilarne nagrade, ne možemo prihvatiti. Također, ne možemo prihvatiti Vaše obrazloženje vezano za iskazani prihod od ukidanja rezerviranja za razdoblje 2013.-2014. godina, budući da nije dato adekvatno obrazloženje za promjenu procjene rezervacije sa pet na dvije godine. Mi ne osporavamo Neovisno aktuarsko mišljenje o primjeni MRS-a 19, ali se Društvo mora pismeno opredijeliti na koji se period vrše rezervacije za otpremnine i jubilarne nagrade. Navodite da je evidentiranje izvršeno na osnovu Odluke Uprave Društva, u kojoj ipak nije decidno navedeno da je došlo do promjene računovodstvene procjene i pogreške.

Što se tiče primjedbe da se Društvo nije u potpunosti pridržavalo propisanih procedura u svezi naplate potraživanja, izuzev Središta pošta Livno, ne možemo se složiti sa istom, jer smo pregledom dokumentacije utvrdili nepoštivanje navedenih procedura i od strane Središta pošta Mostar.

Vaše obrazloženje vezano za izbor banke kod oročavanja slobodnih novčanih sredstava ne možemo prihvatiti, obzirom da ste i sami potvrdili u očitovanju na Nacrt Izvješća da nemate pisane procedure a niste priložili ni dodatnu dokumentaciju vezano za isto.

Također ne možemo uvažiti obrazloženje vezano za nepribavljanje dozvola za rad članova Nadzornog odbora iz Republike Hrvatske, obzirom da se radi o obavljanju privremenih i povremenih poslova, za što je bilo potrebno pribaviti dozvolu za rad sukladno članku 9. Zakona o upošljavanju stranaca, te nakon toga zaključiti ugovor o angažmanu.

Vezano za javne nabave, još jednom skrećemo pažnju, da prilikom zaključivanja ugovora nakon dostavljene jedne ponude ponuđača, Društvo nije obezbijedilo relevantnu dokumentaciju iz koje bi se potvrdilo da je osigurana stvarna konkurencija i izvršeno ispitivanje tržišta u BiH i okruženju.

Prihvatili smo dokumentaciono opravdane dokaze i sve što je imalo realnu osnovu za korekciju uključili smo u konačno Izvješće.

Rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju

Mirsada Janjoš, dipl.oec.

Voda tima

Dijana Šutalo, revizor za finansijsku reviziju, dipl.oec.

Član tima

Nidheta Mlivić, revizor za finansijsku reviziju, dipl.oec.